

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLMOUCI

Přírodovědecká fakulta

Katedra geografie

Marie ŠUSTROVÁ

**LYŽAŘSKÉ BĚŽECKÉ TRASY V OKOLÍ
NOVÉHO MĚSTA NA MORAVĚ**

Bakalářská práce

Vedoucí práce: Mgr. Blanka Loučková, Ph.D.

Olomouc 2011

Prohlašuji tímto, že jsem zadanou bakalářskou práci vypracovala samostatně pod vedením Mgr. Blanky Loučkové, Ph.D. a uvedla v seznamu literatury veškerou použitou literaturu a další zdroje.

Olomouc, 5. května 2011

.....

podpis

Ráda bych poděkovala paní Mgr. Blance Loučkové, Ph.D. za poskytnutí cenných rad a připomínek při zpracování této bakalářské práce.

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI
Přírodovědecká fakulta
Akademický rok: 2009/2010

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Marie ŠUSTROVÁ**
Osobní číslo: **R08122**
Studijní program: **B1301 Geografie**
Studijní obor: **Regionální geografie**
Název tématu: **Lyžařské běžecké trasy v okolí Nového Města na Moravě**
Zadávající katedra: **Katedra geografie**

Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í :

Cílem bakalářské práce bude podat charakteristiku lyžařských běžeckých tras v okolí Nového Města na Moravě. Autorka provede popis průběhu nejvýznamnějších běžeckých tratí a zhodnocení jejich stavu. Součástí práce bude také kromě stručné geografické charakteristiky území kapitola zabývající se historií a významem běžeckého lyžování v oblasti.

Předběžná struktura práce

1. Úvod, vymezení území
2. Cíle práce, použitá metodika
3. Charakteristika oblasti
4. Běžecké trasy v oblasti (stručná historie, význam, přehled tras, příp. návrh nové trasy)
5. Závěr

Summary

Použitá literatura

Přílohy

Rozsah práce: 5000-7000 slov (mimo summary, seznamu literatury, příloh)

Rozsah grafických prací: dle potřeby

Rozsah grafických prací: Podle potřeb zadání
Rozsah pracovní zprávy: 5 000 - 8 000 slov
Forma zpracování bakalářské práce: tištěná/elektronická

Seznam odborné literatury:

BOHÁČ, J. et. al. (1976): 80 let lyžování na Novoměstsku. Nové Město na Moravě: Horácké muzeum.

BRO, J. (1994): Cyklistický průvodce Žďárské vrchy. Žďár nad Sázavou, informační a metodické centrum.

ČECH L., ŠUMPICH J., ZABLOUDIL V. A KOL. (2002): Jihlavsko. In: Mackovčín P. a Sedláček M. (eds.): Chráněná území ČR, svazek VII. Agentura ochrany přírody a krajiny ČR a EkoCentrum Brno, Praha, 528s.

CULEK, M. (ED.) (1996): Biogeografické členění České republiky. Praha, ENIGMA, 347 s.

DEMEK, J., MACKOVČÍN, P. a kol.: Zeměpisný lexikon ČR: hory a nížiny. AOPK ČR, Brno, 2006, 580 s.

HONZLOVÁ, M. et. al. (2005): 110 let organizovaného lyžování na Novoměstsku, Sportovní klub.

STRNADOVÁ, Z. (1989): Historie lyžování na Vysočině, Žďár nad Sázavou, Region.

VLČEK, V. a kol.: Zeměpisný lexikon ČSR - Vodní toky a nádrže. Academia, Praha, 1984, 315 s.

www stránky:

Portál veřejné správy <http://geoportalcenia.cz>

Webové stránky města Nové Město na Moravě <http://www.nmnm.cz/>

CHKO Žďárské vrchy <http://www.zdarskevrchy.ochranaprirody.cz/>

Lyžařské Novoměstsko <http://lyzovani.nmnm.cz/>

Vedoucí bakalářské práce: **Mgr. Blanka Loučková, Ph.D.**
Katedra geografie

Datum zadání bakalářské práce: **19. května 2010**

Termín odevzdání bakalářské práce: **30. dubna 2011**

L.S.

Prof. RNDr. Juraj Ševčík, Ph.D.
děkan

Doc. RNDr. Zdeněk Szczyrba, Ph.D.
vedoucí katedry

V Olomouci dne 19. května 2010

OBSAH

1. ÚVOD	8
1.1 Úvod.....	8
1.2 Vymezení území.....	8
2 CÍLE PRÁCE A METODIKA.....	10
2.1 Cíle práce	10
2.2 Metody práce.....	10
3 FYZICKOGEOGRAFICKÁ CHARAKTERISTIKA	11
3.1 Geologická stavba a vývoj	11
3.2 Geomorfologie	11
3.3 Hydrologie	13
3.4 Klimatické poměry.....	14
3.5 Pedologie.....	16
3.6 Biogeografie.....	17
3.6.1 Flóra	17
3.6.2 Fauna	19
3.7 Osídlení krajiny	20
4 SOCIOEKONOMICKÁ CHARAKTERISTIKA.....	21
4.1 Obyvatelstvo	21
4.1.1 Charakteristika obcí	21
4.1.2 Pohyb a složení obyvatelstva	21
4.1.3 Struktura obyvatelstva.....	22
4.2 Hospodářství	25
4.3 Situace na trhu práce	27
5. LYŽAŘSKÉ TRATĚ	29
5.1 Lyžování na Novoměstsku.....	29
5.1.1 Historie lyžování	29
5.1.2 Sportovní klub.....	29
5.1.3 Závody	31
5.1.4 Výroba lyží.....	32
5.1.5 Lyžování jako inspirace umělců.....	33
5.2 Lyžařské trasy	33
5.3 Hodnocení tras	46
6. ZÁVĚR	48

SUMMARY	50
POUŽITÁ LITERATURA.....	51
PŘÍLOHY	54

1. ÚVOD

1.1 Úvod

Nové Město na Moravě a jeho okolí je právem označováno jako centrum lyžování. I když nadmořská výška nedosahuje vysokohorských poloh, geografické umístění Nového Města ve Žďárských vrších a klimatické poměry dané oblasti vytváří vhodné podmínky. S nadsázkou se říká, že se Novoměšťáci rodí s lyžemi na nohou, vždyť začátek lyžování na Novoměstku se datuje do konce 19. století, kdy byl založen Bruslařský klub. A lyžařská turistika, ta se již desetiletí těší velkému zájmu milovníků zimy a lyží.

Nové Město a jeho okolí je rodištěm známých osobností, ať již z řad umělců či sportovců. Mnoho významných postav zde vyrůstalo, či tvořilo svá díla, jiní sem jezdili za odpočinkem a sportem. Lyžování se stalo oblibou všech vrstev společnosti a navzdory politickému dění minulého století, tato záliba přetrvává. Lyžování se tak i dnes setkává s velkým zájmem veřejnosti, a v důsledku toho se zvyšuje úroveň a kvalita lyžařských tratí, informovanost a poskytování služeb. Díky závodům Světového poháru v lyžování je Město známé i v celém sportovním světě a každoroční závody přilákají tisíce diváků. Všechny tyto aspekty napomáhají zvýšit atraktivnost samotné lyžařské turistiky v okolí.

Protože je mi krajina Novoměstska i lyžování jako sport blízké, vybrala jsem si toto téma jako svou bakalářskou práci. Mou snahou je přiblížit veřejnosti (důraz je kladen zejména na lyžaře) zdejší překrásnou krajinu a zároveň nenáročný druh sportu z geografického hlediska, nastínit několik lyžařských tras jako místo zimních výletů a představit jejich průběh. Protože takto popsany průběh není souhrnně sepsán, tato práce je svým způsobem originální a zároveň může sloužit i jako nový informační zdroj pro lyžaře a návštěvníky Nového Města.

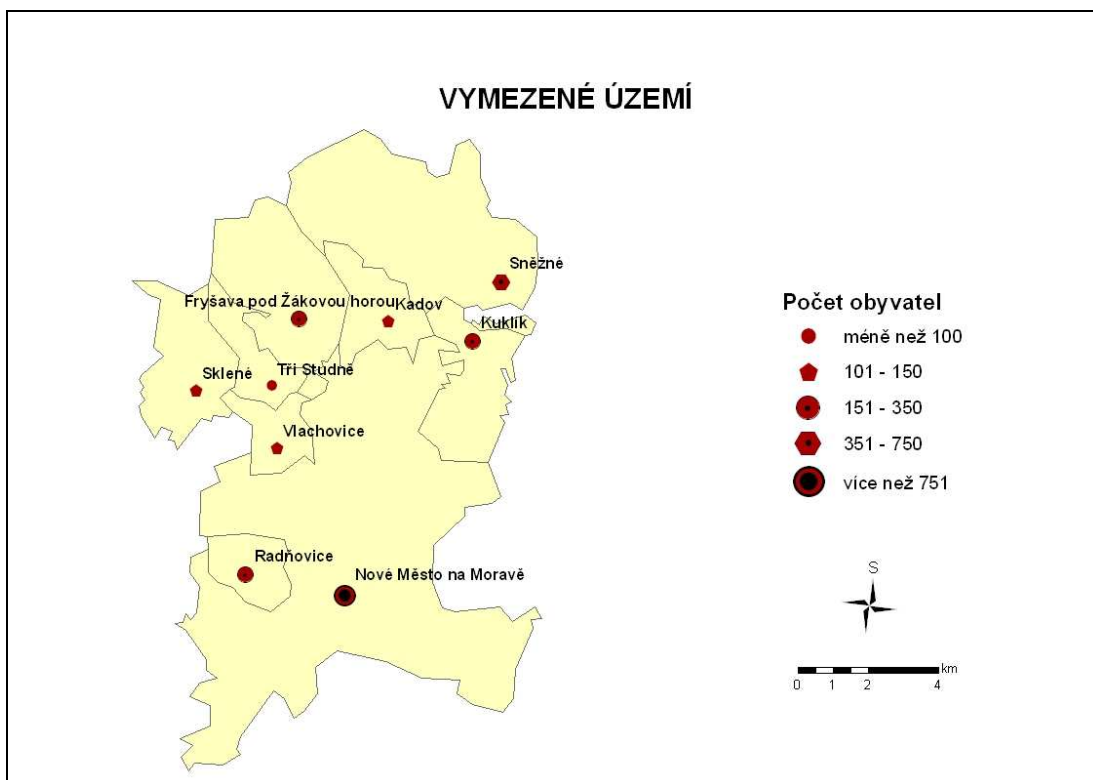
1.2 Vymezení území

Vybrané mapované území leží v kraji Vysočina, v okrese Žďár nad Sázavou. Rozprostírá se v nejvyšších a nejkrásnějších partiích CHKO Žďárské vrchy. Kromě Skleného spadají všechny obce do správního obvodu obce s rozšířenou působností Nové Město na Moravě a zároveň jsou součástí mikroregionu Novoměstsko. Sklené patří do SO ORP Žďár nad Sázavou. Vymezené území je složeno z 9 obcí, z nichž některé se dělí na místní části. Nové Město je složeno z místních částí Hlinné,

Jiříkovice, Maršovice, Nové Město na Moravě, Olešná, Petrovice, Pohledec, Rokytno, Slavkovice a Studnice. Sněžné se skládá z místních částí Blatiny, Krátká, Milovy, Podlesí, Samotín, Sněžné a Vříšť. Centrem sledovaného území je Nové Město na Moravě, které je spádovou oblastí pro všechny obce vybraného obvodu.

Sledované území je vybráno na základě lyžařských turistických tras, které procházejí buď přímo obcemi, nebo jejich územím.

Obr. 1 Mapa vymezeného území (ŠUSTROVÁ, 2011)

2 CÍLE PRÁCE A METODIKA

2.1 Cíle práce

Cílem bakalářské práce je popsat okolí Nového Města na Moravě. Lyžařská oblast je charakterizována z hlediska fyzickogeografického a socioekonomického. Důraz je kladen na historii a význam běžeckého lyžování v regionu. Stěžejním bodem práce je výběr a popsání průběhu několika lyžařských turistických tras různých délek a různých obtížností, přiblížení profilu trati, zajímavých míst a možností občerstvení či ubytování v okolí.

2.2 Metody práce

Fyzickogeografická charakteristika oblasti byla zaměřena na přiblížení základních poznatků z fyzické geografie. Kapitola byla popsána na základě dostupné literatury o zájmovém území, byla použita díla Demek J., 2006, Culek M., 1996, Culek M., 2005, Čech M., 2005, Slavík B., 1986, Tomášek M., 1995, Vlček V., 1984, Zítek J., 1961, Quitt E., 1975 a webové stránky Agentury ochrany přírody a krajiny ČR – oblast CHKO Žďárské vrchy.

Kapitola socioekonomické charakteristiky byla vytvořena pro přiblížení základních charakteristik o obcích zájmového území. Data byla poskytnuta Českým statistickým úřadem, Ministerstvem práce a sociálních věcí a databází HBI (Hoppenstedt Bonnier Information) poskytující informace o jednotlivých firmách. Grafy byly následně dle dat zpracovány v programu Microsoft Excel.

Historie a význam lyžování na Novoměstku byla zpracována na základě děl Boháč J., 1976, Honzlová M., 2003, Honzlová M., 2005, Hromátka V., 1970 poskytnutých pracovníci Horáckého muzea v Novém Městě na Moravě.

Lyžařské tratě byly zmapovány podle Zimní turistické a lyžařské mapy Novoměstska vydané v roce 2010, konzultací s paní Mgr. Jaroslavou Šmídkovou, vedoucí Informačního centra v Novém Městě na Moravě, a zejména vlastním terénním výzkumem jak v zimě, tak na jaře. Profily lyžařských tras byly zpracovány v programu Microsoft Excel. Data byla získána z map, terénního šetření a programu Běžecké tratě (www.bezecketrata.info). Schéma jednotlivých tras byla vytvořena v programu ArcGIS 9.1 s využitím dat poskytnutých Českým úřadem zeměměřičským a katastrálním. K popisu tras bylo využito výhradně vlastních zkušeností v terénu.

3 FYZICKOGEOGRAFICKÁ CHARAKTERISTIKA

3.1 Geologická stavba a vývoj

Mapovaná oblast se nachází na severovýchodním okraji centrální části Českého masivu, konsolidovaného koncem paleozoika variským vrásněním. Jihozápad oblasti patří ke stráženeckému moldanubiku, budovanému silimaniticko-biotickými magmatizovanými a granitizovanými pararulami. V nich jsou obsaženy ortoruly s pruhy amfibolitů, řídkěji čočkovitá tělesa krystalických vápenců (kolem Studnic) a serpentínů (Tři Studně). Nejrozsáhlejší část zaujímá svratecké krystalinikum. Je budováno převážně migmatity a dvojslídými ortorulami. Středem probíhají pruhy dvojslídých ortorul, úzké pruhy v rulových horninách tvoří amfibolity a skarny, často s ložisky železných rud dobývaných ve středověku např. v okolí Kadova, Fryšavy a Kuklíku (webové stránky Agentury ochrany přírody a krajiny ČR (AOPK), 2011)

Krajina se podle ČECHA (2002) začala vytvářet již v prvohorách hercynským vrásněním, od této doby zde byla souš, jen okrajově mělké moře nebo jezera ve sníženinách. Reliéf byl zarovnan na plochý povrch. Koncem druhohor a ve třetihorách došlo k pohybům zemské kůry, to vyvolalo transgresi křídového moře ve žďárském okrese a zanechalo zde usazeniny. Vývoj je také ovlivněn sázavským horotvorným obdobím mezi staršími a mladšími třetihorami, kdy plochý povrch byl zvlněn. Tektonické pohyby způsobily nejen zaklesnutí křídových usazenin v prolomech, ale také odnos usazenin a obnažení posthercynské paroviny ve Žďárských vrších. Na obnažené bazální zvětrávací ploše vystupují odolnější části jako izolované skály, skladní hradby nebo jako žokovité balvany. V pliocénu se vytvořila říční síť. Ve čtvrtohorách ovlivnila vývoj krajiny opakovaná střídání chladných a teplejších období. V holocénu se vytvářel současný vegetační a půdní kryt.

3.2 Geomorfologie

Z hlediska geomorfologické regionalizace se podle DEMKA (2006) dělí mapované území takto:

Provincie Česká vysočina

Soustava Česko-moravská soustava

Podsoustava Českomoravská vrchovina

Celek **Hornosvratecká vrchovina**

Podcelek Žďárské vrchy

Okrsek *Pohledeckoskalská vrchovina*

Okrsek *Devítiskalská vrchovina*

Okrsek *Milovská kotlina*

Celek **Křižanovská vrchovina**

Podcelek Bítešská vrchovina

Okrsek *Novoměstská pahorkatina*

Křižanovská vrchovina a její okresek Novoměstská pahorkatina zasahuje na jih území, zahrnuje Nové Město na Moravě a jeho severní okraje. Ostatní území patří k Hornosvratecké vrchovině. Největší část území tvoří okresek Pohledeckoskalská vrchovina, která vyplňuje plochu od Jimramova na východě přes Sněžné až po Tři Studně na západě, okresek Devítiskalská zahrnuje západní část území a okresek Milovská kotlina zaujímá oblast Milov.

Žďárské vrchy zaujímají plochu 485,78 km² (DEMEK, 2006). Jsou plochou vrchovinou tvořenou krystalinickými horninami zejména poličského a svrateckého krystalinika. Střední výška činí 659 m . Příznačné jsou protáhlé úzké hřbety se skalními tvary oddělenými hlubokými, ale rozevřenými údolními (tzv. georeliéf žďárského typu). Na hřbetech jsou četné skalní tvary – izolované skály, skaliska, mrazové sruby, kryoplanační terasy, místy jsou ostrůvky křídových hornin, v údolích jsou rybníky. Nejvyšší bod je Devět skal (836,3 m) v Devítiskalské vrchovině. Území je většinou zalesněné smrkovými porosty s příměsí buku, jedle, modřínu a borovice.

Pohledeckoskalská vrchovina se rozkládá na ploše 247,92 km², nejvyšším bodem je Pasecká skála 818,6 m (DEMEK, 2006). Významnými místy jsou PP Vlčí kámen – zbytek kyselé bučiny s pomníčkem posledního zástřelu vlka ve Žďárských vrších, PP Pasecká skála, PP Prosička, PP Štarkov a PP Na skále. *Devítiskalská vrchovina* je členitá vrchovina rozprostírající se na ploše 110 km². Tvoří centrální část CHKO Žďárské vrchy a je souvisle zalesněna smrkem a jen ojediněle bukem, javorem či modřínem. Při okrajích jsou rozptýlená sídla pozdní lesní kolonizace

(Samotín, Blatiny). Na území vrchoviny se nachází četné množství přírodních památek. *Milovská kotlina* je oválná kotlina protažená ve směru SZ-JV podél horního toku Svratky. Plocha kotliny činí 13,48 km². Je založená na dvojslídých svorech, svorové rule a v migmatitech svrateckého krystalinika. Nejvyšší bod je Na Borovině (674 m). Na dně se vyskytují louky s vlhkomilnými a mokřadními druhy, kolem volně meandrující řeky Svratky břehové porosty s převahou vrby křehké. Kotlina je jednou z nejhodnotnějších částí CHKO Žďárské vrchy.

Bítešská vrchovina leží v severozápadní části Křižanovské vrchoviny. Jak uvádí DEMEK (2006), jedná se o plochu vrchovinu složenou z krystalických břidlic (hlavně rul a magmatitů) a vyvřelin moldanubika. Celková plocha činí 1368,41 km² a střední výška je 517,2 m. Nejvyšší bod je Harusův kopec (740,8 m) ležící v Novoměstské pahorkatině. Tato oblast je tvořena mozaikou polí, luk a lesů.

Novoměstská pahorkatina se rozprostírá na ploše 97,83 km². Pahorkatina je tvořena lenkokrátními biotickými migmatity monotónní skupiny strážeckého moldanubika s pruhy amfibolitů a erlanů. Území je tvořeno středně zalesněnými smrkovými porosty s borovicí, poli, drobnými rybníky, vlhkými a rašelinnými loukami.

3.3 Hydrologie

Sledované území bylo, stejně jako CHKO Žďárské vrchy, pro příznivé podmínky z hlediska hydrologické bilance území, dané vyššími úhrny atmosférických srážek a vysokými hodnotami součinitele odtoku, vyhlášené za chráněnou oblast přirozené akumulace vod (webové stránky AOPK ČR, 2011).

V mapované oblasti se nachází řada pramenných oblastí, významné jsou zejména svahy Křivého javora, kde pramení řeka Svratka. Můžeme zde nalézt i řadu studánek, z nichž některé sloužily jako inspirace umělcům (např. studánky Barborka a Vitulka, o kterých napsal své dílo B. Martinů Otvírání studánek). Oblast je také protkána různými vodními toky, které ač nejsou příliš významné, dodávají krajině působivý ráz.

Českomoravskou vrchovinou probíhá od jihozápadu k severovýchodu hlavní evropské rozvodí oddělující úmoří Severního a Černého moře. Na sledovaném území linie rozvodnice probíhá západně od Jiřkovic, Vlachovicemi, k východním hranicím obce Sklené a od Třech Studní se stáčí na severozápad k západním

hranicím CHKO Žďárské vrchy. Kromě malé oblasti západně od Skleného, které je odvodňováno Sázavou, je celé území odvodňováno Svratkou.

Svratka pramení podle VLČKA (1984) na svazích Křivého javoru ve výšce 760 m n. m. a po 173,9 km ústí zleva do Dyje ve střední nádrži Nové Mlýny v 170 m n. m. Celková plocha povodí činí 7 118,7 km². Svratka pramení a v nejhořejší části svého toku teče na území Žďárských vrchů, kde je tato část pstruhové vody chráněným úsekem. Je to vodohospodářsky významný tok. Čistota vody v horní části toku patří do I. třídy čistoty vody.

Fryšávka pramení západně od Fryšavy ve výšce 760 m n. m. a ústí zprava do Svratky u Jimramova v 490 m n. m.. Její pstruhová voda je vodohospodářsky významným tokem chráněným po celé své délce. Loučka pramení u Rokytna ve výšce 725 m n. m. a ústí zprava do Svratky u Tišnova v 260 m n. m. Na začátku svého toku je pojmenovaná Bobrůvka. Celková plocha povodí dosahuje 389,9 km², délka toku je 60,1 km a průměrný průtok u ústí 2,11 m³.s⁻¹ (VLČEK, 1984). Loučka je vodohospodářsky významný tok, v horní části chráněný.

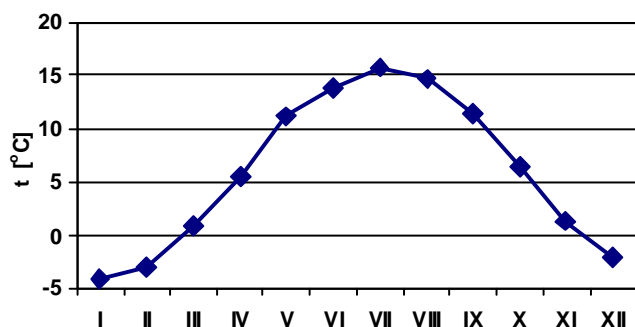
Celé vybrané území je poseto řadou rybníků, ať již malých či významných. Mezi největší patří Sykovec, který je nejvýše položeným rekreačním rybníkem na Českomoravské vrchovině (leží v nadmořské výšce 724 m n. m.), má plochu 14 ha a slouží k chovu ryb a ke koupání. Nedaleko leží rybník Medlov, položen asi 2 km jihovýchodně od Fryšavy, má plochu 22 ha a slouží zejména ke koupání a rekreaci. Významný je i Milovský rybník jižně od Milov, který slouží k rekreaci. V Novém Městě leží na Loučce 3 na sebe navazující rybníky – Cihelský, Klečkovský a Kazmírův.

3.4 Klimatické poměry

Žďárské vrchy patří k chladnějším, vlhčím a značně větrným územím. Dle klimatického hlediska spadá mapovaná oblast do chladné oblasti CH 7 (QUITT, 1975). Pro tuto chladnou oblast jsou typické velmi krátká až krátká léta, dlouhá přechodná období, mírně chladná jara a mírné podzimy. Zimy jsou dlouhé, chladné, mírně vlhké s dlouhou sněhovou pokrývkou.

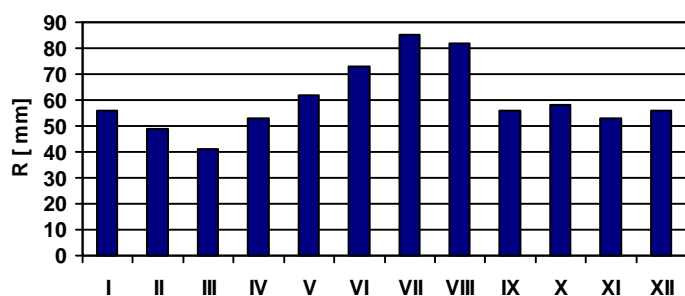
Rozdíly teploty ovlivněné charakterem krajiny jsou během roku docela vysoké. Roční průměrné teploty vzduchu podle ZÍTKA (1961) ukazují, že nejchladnějším měsícem bývá leden (průměrně -4,1 C), zatímco nejteplejším

měsícem je červenec, kdy se průměrné teploty vzduchu pohybují kolem 15,7 °C. Roční průměrná teplota je 6 °C .

Obr. 2 Roční chod teploty (°C) v Novém Městě na Moravě v období 1901-1950 (zdroj: ZÍTEK, 1961)

Úhrn srážek je po celý rok vyrovnaný. Největší část srážek podle ZÍTKA (1961) spadne v letním období, a to v červenci a srpnu, minimum v zimních měsících. Průměrný úhrn srážek za rok činí 724 mm, v období od dubna do září spadne 411 mm, a v období od října do března 313 mm srážek.

Obr. 3 Roční chod srážek (mm) v Novém Městě na Moravě v období 1901-1950 (zdroj: ZÍTEK, 1961)

V období 1920 – 1950 byl průměrný počet dnů se sněžením na stanici v Novém Městě na Moravě (jak ukazuje tabulka 1) 48,9 dnů za rok. Ve stejném období počet dnů se sněhovou pokrývkou činil 87,6 dnů za rok. První sněžení přichází v průměru 31. října, a poslední sněžení 23. dubna. Sněhová pokrývka zůstává ležet na zemském povrchu od 14. listopadu do 28. března, průměrně 134 dnů a její průměrná výška dosahuje 39 cm.

Tab. 1 Průměrný počet dnů se sněžením za období 1920/1921 - 1949/1950 v Novém Městě na Moravě

měsíc	IX	X	XI	XII	I	II	III	IV	V	VI	rok
počet dnů	0,1	1,7	4,9	9,7	10,6	10,5	16,6	4	0,8	0	48,9

(zdroj: ZÍTEK, 1961)

Tab. 2 Průměrný počet dnů se sněhovou pokrývkou za období 1920/1921 - 1949/1950 v Novém Městě na Moravě

měsíc	IX	X	XI	XII	I	II	III	IV	V	rok
počet dnů	0	0,9	4,7	19	26,5	22,9	12	1,6	0	87,6

(zdroj: ZÍTEK, 1961)

Převládajícími větry jsou na mapovaném území severozápadní větry, a to v 17,4 % všech pozorování. V 30,5 % pozorování se jedná o bezvětří (ZÍTEK, 1961).

3.5 Pedologie

Největší část rozlohy mapovaného území pokrývají kambizemě (ČECH, 2002). Vzhledem k půdotvornému substrátu jsou zpravidla kyselé, s přibývajícím nadmořskou výškou se zvyšuje obsah kyselého humusu a klesá hodnota stupně sorpční nasycenosti půd. Ve vrcholových polohách s chladným humidním klimatem jsou vytvořeny podzoly, v této skupině převažuje podzol kambizemní nad podzolem typickým. Ostrůvkovitě je zastoupena skupina ochrických půd. Jedná se o mladé půdy vytvořené na úpatních haldách skal, balvanových proudech a suťových svahových pokryvech, zejména ve vrcholové části. Patří k nim litozem a regozem, která má již vytvořen humusový horizont. Na serpentinech v prostoru Sklené – Tři Studně se v malé míře vyskytují mělké pararendziny s neutrální až mírně alkalickou půdní reakcí. Sníženiny se stálou vysokou hladinou podzemní vody pokrývají gleje, přecházející ve vyšších okrajích v periodicky podmáčené pseudogleje a semigleje (webové stránky AOPK ČR, 2011).

Kambizemě jsou podle TOMÁŠKA (1995) rozšířeny v pahorkatinách a vrchovinách v nadmořské výšce 450 – 800 m, kde je humidní klima s ročním úhrnem srážek 500 – 900 mm a původní vegetací jsou listnaté lesy. Mateční horninou mohou

být téměř všechny horniny skalního podkladu (žuly, ruly, svory, fylity, čediče, pískovce či břidlice). Gleje jsou rozšířeny v nivách vodních toků a zamokřených úpadech v pahorkatinách a hornatinách. Původními porosty byly luhy, druhotnými zamokřené kyselé louky. Substrátem jsou nevápnité nivní uloženiny a deluviální splachy. Pseudogleje jsou zastoupeny ve středních výškových stupních, kde se často střídají s illimerizovanými půdami. Půdotvorným substrátem jsou sprašové hlíny, hlinité a jílovité ledovcové uloženiny, smíšené svahoviny, jíly či odvápněné slínovce. Podzoly jsou zastoupeny v nejvyšších horských polohách ve velmi vlhkém a chladném klimatu, kde roční úhrn srážek přesahuje 800 mm a průměrná roční teplota kolísá mezi 0 až 6 °C. Tyto půdy vznikaly pod jehličnatými lesy a matečným substrátem jsou zvětralinou minerálně slabších hornin (žul, rul, svorů apod.). Pararendziny jsou obdobou hnědých půd na zvětralinách karbonátově-silikátových hornin. Rozšíření je nezávislé na klimatu a nadmořské výšce. Tyto půdy se vyskytují na vyčnělých terénních tvarech.

3.6 Biogeografie

3.6.1 Flóra

Studované území je součástí CHKO Žďárské vrchy, které bylo zřízeno v roce 1970 a jeho hlavním posláním je zachování harmonicky vyvážené kulturní krajiny s významným zastoupením přirozených ekosystémů. Studovaná oblast leží podle CULKA (1996) v centrální části hercynské biogeografické podprovincie. V regionálně fyto geografickém členění patří do fyto geografického obvodu České oreofytikum, fyto geografického okresu 91 Žďárské vrchy (SLAVÍK, 1987). Díky převládajícímu minerálně chudému geologickému podloží a drsnějšímu klimatu lze chráněnou krajinnou oblast charakterizovat jako nepříliš vegetačně pestrou a floristicky poměrně chudou. Oblast spadá do 5. jedlobukového vegetačního stupně, který zaujímá vyšší polohy vrchovin a střední polohy hornatin převážně v rozmezí nadmořských výšek 700 – 900 m (CULEK, 1996).

Až do středověké kolonizace ve 13. stol. pokrýval území pralesní hvozd. Jeho fragmenty se na některých stanovištích zachovaly až dodnes a jsou předmětem ochrany. Charakteristickým typem lesní vegetace vyšších poloh byly, jak uvádí webová stránka AOPK (2011), acidofilní smrkové bučiny svazu Lugulo-Fagion, jejichž dřevinnou skladbu tvořil buk lesní (*Fagus sylvatica*), smrk ztepilý (*Picea*

abies) a jedle bělokorá (*Abies alba*). Vzhledem k hospodářským změnám a ústupu jedle z lesních porostů se z těchto přírodních společenstev vyšších poloh zachovaly jen ochuzené segmenty.

V nižších polohách byly rozšířeny bikové bučiny (*Luzulo-Fagetum*). Zbytky těchto společenstev, v jejichž dřevinné skladbě dominoval buk a jedle s příměsí smrku a na živnějších stanovištích i javoru klenu (*Acer pseudoplatanus*), jsou zachovány na Žákově hoře, avšak byly také přeměněny na převážně smrkové hospodářské porosty.

Vegetace luhů a olšin byla ve vyšších zamokřených polohách reprezentována zejména smrkovými olšinami asociace *Piceo-Alnetum*, zachovanými v PR Olšina u Skleného. V jejich dřevinné skladbě převládá olše lepkavá s různou příměsí olše šedé (*Alnus incana*). V minimální míře pokrývaly oblast reliktní acidofilní bory svazu *Dicrano-Pinion*. Fragменты těchto společenstev se ostrůvkovitě zachovaly na ojedinělých výchozech hadcových hornin (u Skleného a Třech Studní). Borovice lesní (*Pinus sylvestris*) a smrk ztepilý bývají na těchto stanovištích zakrnělého vzrůstu a obvykle je zde provází bříza bělokorá (*Betula pendula*) a jeřáb ptačí (*Sorbus aucuparia*).

Pro Žďárské vrchy jsou typické podle ČECHA (2002) především společenstva vlhkých až trvale zamokřených a rašelinných luk, kde jsou zastoupena společenstva krátkostébelných ostřicových luk svazu *Caricion fuscae*. Tyto louky jsou významné výskytem kriticky a silně ohrožených druhů jako je ostřice dvoudomá (*Carex dioica*), ostřice šlahounovitá (*C. chordorrhiza*), bahnička chudokvětá (*Eleocharis quinqueflora*), suchopýrek alpský (*Trichophorum alpinum*) či rosnatka okrouhlostá (*Drosera rotundifolia*). Na skalnatých stanovištích často rostou štěrbovka skalní (*Andreaea rupestris*), pohárovec Mougeotův (*Amphidium mougeoti*), stebník mnohoplodý (*Cynodontium polycarpum*) či raděnka dlouholistá (*Paraleucobryum longifolium*).

V důsledku entropického ovlivnění vegetace zejména ve 20. století došlo k závažnému kvalitativnímu i kvantitativnímu ochuzení a ohrožení flóry daného území. Mnoho druhů rostlin buď již vyhynulo nebo je lze považovat za nezvěstné, jiné jsou kriticky či silně ohrožené. Z ekologického hlediska byly zcela nevhodné velkoplošné úpravy zemědělských pozemků v 60. a 70. letech, spojené s odvodňováním, rozoráváním luk a likvidací liniových společenstev.

Pro současný stav krajiny jsou charakteristické rozsáhlé lesní komplexy, ale i oblasti s typickou mozaikou luk, pastvin, polí s místy rozptýlenou vesnickou zástavbou, kde je typické rozšíření vzrostlých listnatých dřevin, zejména lip, jasanů ztepilých, javorů klenů, a jilmů. V silničních stromořadích se kromě jasanu, javorů a lip uplatňuje jeřáb ptačí i modřín (CULEK, 2003).

3.6.2 Fauna

Ze zoogeografického hlediska leží vybraná část CHKO Žďárské vrchy ve faunistickém obvodu a okrsku Českomoravská vrchovina, v provincii listnatých lesů (webové stránky AOPK, 2011). Elementy horské lesní fauny se významněji uplatňují ve vyšší a klimaticky drsnější části. Převažuje podhorská lesní fauna hercynského původu, relativně nejlépe zachovaná ve zbytcích původních bučin.

Tekoucí vody patří převážně do pstruhového pásma, čisté potoky a říčky obývá mihule potoční (*Lampetra planeri*). Podél meandrů Svatky u Milov vznikla nově významná populace hýla rudého (*Carpodacus erythrinus*), hnízdí zde silné populace lindušky luční (*Anthus pragensis*), z plazů v této oblasti žije ještěrka živorodá (*Zootoca vivipara*) a zmije obecná (*Vipera berus*). Skalní útvary jsou hnízdištěm výra velkého (*Bubo bubo*) a krkavce velkého (*Corvus corax*). Vyskytují se zde oba dva druhy ježků – ježek západní (*Erinaceus europaeus*) a ježek východní (*E. concolor*). K dalším významným druhům patří hraboš mokřadní (*Microtus agrestis*), rejsek horský (*Sorex alpinus*), netopýr severní (*Eptesicus nilsoni*). Z ptáků zde žije kulíšek nejmenší (*Glaucidium passerinum*), sýc rousný (*Aegolius funereus*), lejsek malý (*Ficedula parva*), datel černý (*Dryocopus martius*), čáp černý (*Ciconia nigra*). Z řad obojživelníků se vyskytuje mlok skvrnitý (*Salamandra salamandra*), slepýš křehký (*Anguis fragilis*) a ze zástupců hmyzu možno vyjmenovat okáče černohnědé (*Erebia ligea*), okáče stříbroskvrnného (*Coenonympha tullia*), modráška bahenního (*Maculinea nausithous*) a modráška stříbroskvrnného (*Vacciniina optilete*) (webové stránky AOPK, 2011).

V zachovalých fragmentech přirozených a přírodě blízkých společenstev žije řada ohrožených druhů živočichů. Z hlediska myslivosti je vedle běžných druhů zvěře významný výskyt původní populace jelena evropského (*Cervus elaphus*) v chovné jelení oblasti Žďárské vrchy.

3.7 Osídlení krajiny

Novoměstsko patří k nejvýše položeným oblastem Českomoravské vrchoviny, jehož drsnější podnebí a krajina nedovolovaly po dlouhou dobu žádné trvalejší osídlení. Do vyšších zalesněných oblastí se proto obyvatelstvo uchylovalo jen v dobách vynucených změn, často spojených se zásahy vetřelců a nepřátel. Výrazné změny osídlení přineslo až 12. a 13. století, kdy začíná proces vnitřní kolonizace (ČECH, 2002). Početně rychle rostoucí obyvatelstvo si muselo hledat obživu na výše položených územích s horší půdou. Po vnitřní kolonizaci následovala kolonizace vnější. Koncem 13. a zejména ve 14. století vznikají na vesnici usedlosti v dnešním slova smyslu, důvodem byla změna zemědělství a rozvoj zemědělské techniky. Patnácté století patřilo vládě Pernštejnů, kteří měli sídlo v Novém Městě. O sto let později začal rozvoj skláren, zejména na Křižánkách a na Fryšavě, a všeobecný rozvoj řemesel. Oblasti kolem Blatin a Samotína byly osídleny až v pozdní kolonizaci v 17. stol. Vytvořením plužin byly lesy rozdrobeny, složení dřevin ovlivnila i pastva dobytka, která přispěla ke zvýšení podílu jedle a smrku. Velký hospodářský rozvoj proniká na území po 2. sv. válce sdružováním řemeslných dílen do větších celků a vznikem nových podniků. Touto cestou se zvýšilo také kulturní a sociální postavení chudšího a méně rozvinutého Horácka.

4 SOCIOEKONOMICKÁ CHARAKTERISTIKA

4.1 Obyvatelstvo

4.1.1 Charakteristika obcí

Na začátku roku 2010, jak uvádí tabulka 3, byl počet obyvatel na území 12 482, což byly asi 2/3 celkového počtu obyvatel v SO ORP Nové Město na Moravě. Rozlohou zaujímá vybrané území necelou polovinu plochy SO. Hustota zalidnění v daném území byla vyšší než průměrná hustota ve správním obvodu (67 obyv./km²), přesto tato hodnota zaostává za celorepublikovým průměrem, který je 133 obyv./km².

Tab. 3 Základní údaje o obcích ve vymezeném území s počtem obyvatel k 1. 1. 2010

název obce	první písemná zmínka	počet obyvatel		výměra v ha	hustota zalidnění (obyv./km ²)
		celkem	z toho ženy		
<i>Fryšava pod Žákovou horou</i>	1560	343	171	1 253	27,4
<i>Kadov</i>	1570	126	59	538	23,4
<i>Kuklík</i>	1534	173	89	784	22,1
<i>Nové Město na Moravě</i>	1267	10 457	5 219	6 113	171,1
<i>Radňovice</i>	1269	332	173	387	85,8
<i>Sklené</i>	1407	106	52	845	12,5
<i>Sněžné</i>	1335	736	361	2 345	31,4
<i>Tři Studně</i>	1645	99	44	443	22,3
<i>Vlachovice</i>	1496	110	57	362	30,4
Celé území		12 482	6 225	13 070	95,5

(zdroj: ČSÚ, 2011)

4.1.2 Pohyb a složení obyvatelstva

Během desetiletého sledování pohybu obyvatelstva byl celkový přírůstek pouze v polovině případů kladný (tab. 4). Nejvyšší kladný přírůstek byl v roce 2007, kdy migrační přírůstek dosáhl svého maxima. Nejnižší celkový přírůstek byl v roce 2009, na vině je záporný migrační přírůstek (úbytek činil 264 obyvatel). Přirozený přírůstek kromě roku 2001 byl vždy kladný. Celkově se během sledované doby počet narozených pohybuje kolem hodnoty 130 narozených za rok. Počet zemřelých je taktéž vyrovnaný. Velké výkyvy však vykazuje přírůstek migrační, který se pohybuje v rozmezí 67 až -264.

Tab. 4 Pohyb obyvatelstva ve vymezeném území v letech 2000 – 2009

	<i>narození</i>	<i>zemřelí</i>	<i>přirozený přírůstek</i>	<i>migrační přírůstek</i>	<i>celkový přírůstek</i>
2 000	132	107	25	-14	11
2 001	106	115	-9	-6	-15
2 002	123	101	22	-7	15
2 003	140	113	27	-43	-16
2 004	135	109	26	-50	-24
2 005	148	104	44	-51	-7
2 006	130	99	31	44	75
2 007	126	105	21	67	88
2 008	128	117	11	40	51
2 009	133	104	29	-264	-235

(zdroj: ČSÚ, 2011)

Průměrný věk, jak uvádí Český statistický úřad, se ve vybraných obcích na Novoměstsku pohybuje kolem 40 let. Nejnižší průměrný věk je ve Skleném, naopak nejvyšší na Kadově. Tomu odpovídá i index stáří. Nejvyšší podíl mladistvých (0 – 15 let) je v Radňovicích, naproti tomu nejvyšší podíl v poproduktivním věku je na Třech Studních. Procentuálně nejvyšší zastoupení má v celém území produktivní věk, 70,7 % obyvatel spadá právě do této kategorie. Předproduktivní a poproduktivní věk mají téměř shodné zastoupení.

Tab. 5 Složení obyvatelstva podle pohlaví a věku v obcích vymezeného území v roce 2009

<i>obec</i>	<i>počet obyvatel</i>		<i>Ve věku</i>			<i>index femininity (%)</i>	<i>index stáří (%)</i>	<i>průměrný věk</i>
	<i>celkem</i>	<i>z toho ženy</i>	<i>0-14</i>	<i>15-64</i>	<i>65+</i>			
<i>Fryšava pod Žakovou horou</i>	343	171	51	235	57	99,4	111,8	41,3
<i>Kadov</i>	126	59	15	88	23	88,1	153,3	42,6
<i>Kuklík</i>	173	89	25	118	30	106,0	120,0	41,1
<i>Nové Město na Moravě</i>	10457	5219	1501	7427	1529	99,6	101,9	39,9
<i>Radňovice</i>	332	173	67	217	48	108,8	71,6	39,5
<i>Sklené</i>	106	52	16	79	11	96,3	68,8	37,1
<i>Sněžné</i>	736	361	106	515	115	96,3	108,5	41
<i>Tři Studně</i>	99	44	15	63	21	80,0	140,0	40,8
<i>Vlachovice</i>	110	57	16	79	15	107,5	93,8	40,1
<i>celé území</i>	12482	6225	1812	8821	1849	99,5	102,0	

(zdroj: ČSÚ, 2010)

4.1.3 Struktura obyvatelstva

Žďárský okres patří mezi oblasti, kde žije silné zastoupení věřících. Vymezené území tuto skutečnost potvrzuje, protože z celkového počtu obyvatel, více

než polovina (52 %) je věřící. Proti stavu České republiky, kde žije 35,2 % věřících, je tato hodnota velmi vysoká. Bez vyznání je 34 % obyvatel a u 14 % tato otázka při sčítání nebyla zodpovězena (ČSÚ, 2011).

Největší zastoupení věřících žije, jak uvádí tabulka 6, v Radňovicích, kde tvoří téměř 3/4 obyvatel, naopak nejmenší podíl věřících je v Novém Městě na Moravě, a to 50,3 % obyvatel. Z církví jednoznačně převládá římskokatolická církev, druhou významnou církví je českobratrská církev evangelická, která má silné zastoupení zejména na Kadově, na Kuklíku a ve Sněžném. Podíl ostatních církví (pravoslavná církev, československá církev husitská či náboženská společnost Svědkové Jehovovi) je téměř zanedbatelný.

Tab. 6 Struktura obyvatelstva podle náboženského vyznání v obcích vymezeného území v roce 2001

	věřící	z toho			nevěřící
		Církev římskokatolická	Českobratrská církev evangelická	ostatní cirkve	
<i>Fryšava pod Žák. horou</i>	64,5	85,8	11,9	0,9	35,5
<i>Kadov</i>	53,2	46,3	49,3	0,0	46,8
<i>Kuklík</i>	57,8	69,0	30,0	0,0	42,2
<i>Nové Město na Moravě</i>	50,3	80,7	14,1	1,0	49,7
<i>Radňovice</i>	73,3	95,9	2,9	0,0	26,7
<i>Sklené</i>	58,9	98,2	1,8	0,0	41,1
<i>Sněžné</i>	53,8	57,6	33,8	0,2	46,2
<i>Tři Studně</i>	71,1	96,9	1,6	1,6	28,9
<i>Vlachovice</i>	56,7	97,1	2,9	0,0	43,3
<i>celé území</i>	51,9	79,9	15,1	0,9	48,1

(zdroj: ČSÚ, 2011)

Národnostní skladba obyvatelstva na Novoměstsku je téměř shodná se strukturou obyvatelstva v České republice. České obyvatelstvo (česká a moravská národnost) tvoří 95,8 % z celkového počtu (ČSÚ, 2011). Přestože celé sledované území leží na Moravě, k moravské národnosti se přihlásilo pouze 5,6 %. Důvodem je zřejmě blízkost hranice mezi Čechami a Moravou, která probíhá severozápadně od mapované oblasti. Z jiných národností většího podílu dosahuje jen slovenská národnost (1 %), ostatní národnosti (německá, polská, romská) mají podíl ve

strukturu velmi malý (dohromady 3,2 %). Obyvatelé jiných národností než české a moravské žijí výhradně v Novém Městě na Moravě, venkovská sídla jsou tvořena pouze českým obyvatelstvem.

Podle výsledků ze sčítání obyvatelstva o vzdělanostní struktuře obyvatelstva, nejvyšší podíl obyvatel má středoškolské vzdělání bez maturity. Vysokoškolské vzdělání (14,7 %) je navzdory místním podmínkám (dopravní dostupnost, malé obce atd.) vyšší než je průměrný podíl vysokoškolsky vzdělaných lidí v celém okrese Žďár nad Sázavou.

Tab. 7 Obyvatelstvo 15leté a starší podle dosaženého ukončeného vzdělání v obcích vymezeného území v roce 2001

	<i>základní (%)</i>	<i>střední bez maturity (%)</i>	<i>střední s maturitou (%)</i>	<i>vysokoškolské (%)</i>
<i>Fryšava pod Žák. horou</i>	28,9	45,8	18,0	7,4
<i>Kadov</i>	30,0	48,0	17,0	5,0
<i>Kuklík</i>	26,5	44,9	21,1	7,5
<i>Nové Město na Moravě</i>	21,3	37,5	25,5	15,7
<i>Radňovice</i>	19,1	46,1	23,8	11,0
<i>Sklené</i>	28,9	40,8	23,7	6,6
<i>Sněžné</i>	29,3	35,0	23,2	12,5
<i>Tři Studně</i>	28,0	44,0	21,3	6,7
<i>Vlachovice</i>	43,9	34,7	15,3	6,1
<i>celé území</i>	22,4	38,1	24,8	14,7

(zdroj: ČSÚ, 2011)

Ze struktury obyvatelstva podle ekonomické aktivity ve vybraných obcích na Novoměstsku, jak uvádí tabulka 8, více než polovina obyvatel je ekonomicky neaktivní. Výjimkou jsou pouze obce Kuklík, Tři Studně a Vlachovice, avšak i tady je rozdíl velmi malý. Důvodem tohoto stavu je vysoký počet osob v poproduktivním věku, jak již dokazoval index stáří. Z ekonomicky aktivních žije v jednotlivých obcích většinou přes 90 procent zaměstnaných osob, mimo Kadova a Vlachovic

Tab. 8 Struktura obyvatelstva podle ekonomické aktivity v obcích vymezeného území v roce 2001

	Ekonomicky aktivní celkem (%)	v tom		Ekonomicky neaktivní celkem (%)
		zaměstnané osoby (%)	nezaměstnaní (%)	
<i>Fryšava pod Žák. horou</i>	47,2	93,7	6,3	52,8
<i>Kadov</i>	45,2	86,0	14,0	54,8
<i>Kuklík</i>	50,3	94,3	5,7	49,7
<i>Nové Město na Moravě</i>	48,1	92,6	7,4	51,9
<i>Radňovice</i>	46,8	92,2	7,8	53,2
<i>Sklené</i>	43,2	95,1	4,9	56,8
<i>Sněžné</i>	46,5	93,2	6,8	53,5
<i>Tři Studně</i>	55,1	93,9	6,1	44,9
<i>Vlachovice</i>	53,9	79,0	21,0	46,1
<i>Celé území</i>	48,0	92,5	7,5	52,0

(zdroj: ČSÚ, 2011)

Z hlediska struktury obyvatelstva podle sektoru v kterém pracují, nejvyšší podíl má terciér, v němž pracuje přes polovina obyvatel (50,8 %). Tento stav je podobný jako podíl v České republice. Zaměstnanost v priméru (9,8 %) je ale dvakrát vyšší než celorepublikový stav. Při pohledu na krajinu a její ráz je patrné, že právě tento podíl bude nadprůměrný. V sekundéru pracuje 39,4 % obyvatel.

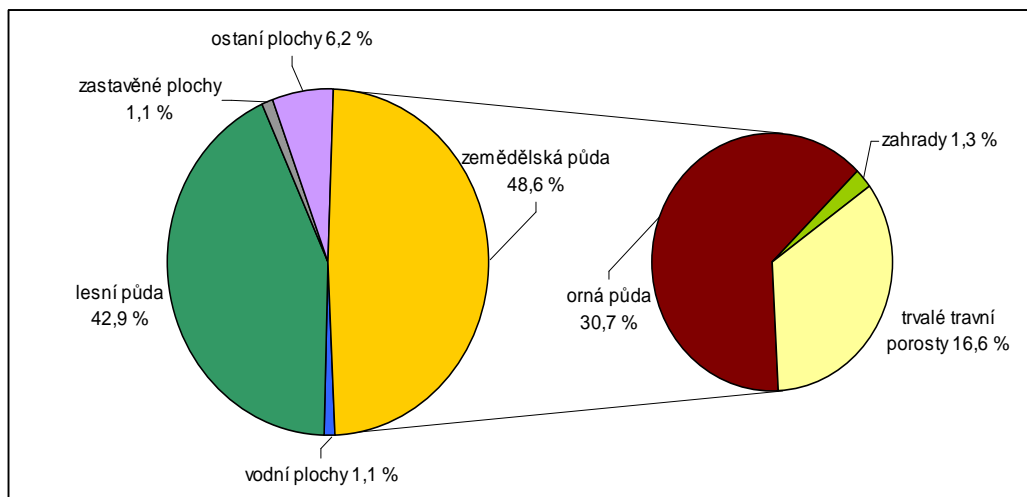
4.2 Hospodářství

Hlavní silniční síť mapovaného území tvoří silnice 1. třídy I/19, procházející od Plzně napříč Českomoravskou vrchovinu až k Valašskému Meziříčí (od Žďáru nad Sázavou pokračuje přes Nové Město na Moravě k Bystřici nad Pernštejnem). Dále jsou v oblasti silnice 2. třídy II/354 (Netín – Nové Město n. M. – Skuteč) napojující Novoměstsko na dálnici D1 a také na silnici I/34 (Svitavy – České Budějovice); silnice II/353 (Jihlava – Žďár n. S. – Polička) procházející v okolí nejkrásnějších lyžařských tras a silnice II/360 (Jaroměřice nad Rokytnou – Letohrad) vedoucí ve východním okraji sledované oblasti.

Skrz Nové Město vede neelektrifikovaná železniční trať č. 251 (Žďár n. S. – Tišnov), která navazuje na trať č. 250 (Břeclav – Brno – Havlíčkův Brod).

Celková výměra vymezeného území činí 13 116 ha (ČSÚ, 2009). Největší část plochy připadá na zemědělskou půdu (6 374 ha) a lesní půdu (5 627 ha). Hlavní podíl na rozloze zemědělské půdy má orná půda (4 027 ha), chmelnice a vinice se na

vybraném území nevyskytují a ovocné sady jen minimálně. Největší podíl lesní půdy se nachází ve Skleném a na Třech Studních (více než 70 % celkové plochy). Podíl zemědělské plochy je nejvyšší v Radňovicích a v Novém Městě, tyto obce mají zároveň největší podíl zastavěných ploch (více než 1,5 %).

Obr. 4 Využití půdy ve vymezeném území v roce 2009 (zdroj: ČSÚ, 2009)

Přestože se Nové Město řadí mezi menší města a v blízkosti sousedí další města, která zajišťují pracovní příležitosti, firmy zde působící mají velký vliv na průmysl nejen v České republice.

Firma Medin, a.s. je největším českým výrobcem lékařských nástrojů a implantátů pro všechny druhy lékařských oborů a specializací. Asi 60 % produkce společnost vyváží (především na Slovensko, do Německa, Velké Británie, Švýcarska, Francie či Ruska) a zaměstnává téměř 450 lidí (HBI, 2011). Nejznámější novoměstskou firmou je Sporten, a.s., největší český výrobce lyží a snowboardů. Spolupracuje se světovými značkami (Haed, Rossignol) a asi 90 % produkce vyváží do více než 25 zemí všech kontinentů. V roce 1987 zde pracovalo 469 zaměstnanců, ale tento počet se vlivem krize 90. let snížil. Dnes firma zaměstnává kolem 180 pracovníků (HBI, 2011). Spolu se společností Medin jsou největšími zaměstnavateli na Novoměstsku.

Významný vliv na zaměstnanost má i firma RACOM, česká soukromá společnost, která se zabývá vývojem a výrobou zařízení pro přenos dat, především rádiových modemů. Je moderní výrobní společností s vlastním technologickým střediskem, má rozsáhlou síť mezinárodních partnerů, kteří zajišťují export. Již od

90. let patří RACOM mezi světovou špičku ve svém oboru a významně se podílí na určování trendů vývoje v bezdrátové komunikaci (RACOM, 2011).

V sektoru služeb pracovalo v roce 2001 přes 50,8 % obyvatel z celkového počtu zaměstnaných (ČSÚ, 2011).

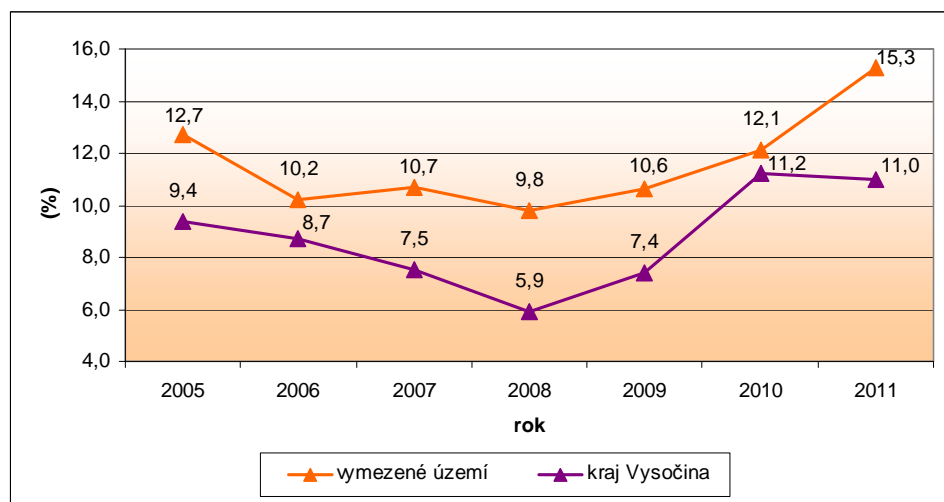
Základní školy jsou umístěny ve 4 obcích – na Fryšavě, ve Sněžném, v Novém Městě a v Radňovicích. V Novém Městě fungují 2 základní školy od 1. do 9. třídy, je zde také Základní umělecká škola Jana Štursy. Na Fryšavě a v Radňovicích jsou pouze základní školy 1. stupně (1. – 5. třída), Sněžné má i 2. stupeň. Mateřské školy jsou ve stejných obcích jako základní školy, Nové Město má 5 mateřských škol. Střední školy jsou soustředěny v Novém Městě, kde sídlí Gymnázium Vincence Makovského a Střední odborná škola.

Novoměstská nemocnice poskytuje lékařskou péči nejen pro správní obvod, ale i pro celý žďárský okres. V Novém Městě působí řada soukromých lékařů, Dům s pečovatelskou službou, Denní stacionář pro osoby se zdravotním postižením a Hospicové hnutí Vysočina. Ve Sněžném se také nachází léčebna dlouhodobě nemocných.

V Novém Městě jsou 3 supermarkety (Penny, Lidl, Billa) a řada menších obchodů, na vesnicích jsou obchody místního významu.

4.3 Situace na trhu práce

Při dlouhodobém sledování míry nezaměstnanosti ve vybraných obcích Novoměstska a kraje Vysočina je patrné, že vymezené obce Novoměstska jsou na tom z hlediska nezaměstnanosti nejhůře. Nejnižší míra nezaměstnanosti byla v roce 2008 a činila 9,8 % (MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ, 2009), přesto i tento nejnižší stav je v porovnání s krajem a republikou vysoký. V lednu 2011 dosáhla nezaměstnanost 15,3 %. Od roku 2008, kdy začala hospodářská krize, nezaměstnanost stále stoupá.

Obr. 5 Porovnání míry nezaměstnanosti ve vymezeném území a v kraji Vysočina v letech 2005 – 2011 (zdroj: MPSV, 2009)

V rámci jednotlivých obcí, nejhorší situace v lednu 2011 byla na Kadově (22,8 %) a na Třech Studních (20,4 %). Nutno podotknout, že pouze jedna obec se v lednu 2011 dostala pod hranici 10 %, a to Sklené, které mělo míru nezaměstnanosti 9,8 %. Při sledování vývoje nezaměstnanosti od roku 2005 do roku 2007 nejhorší situace byla ve Vlachovicích, od roku 2008 nejvíce postiženou obcí je Kadov. V lednu 2006 byla míra nezaměstnanosti na Třech Studních nulová, její hodnota však každý rok značně kolísá.

Počet uchazečů o práci se během období 2005 – 2011 značně měnil. V roce 2005 se ucházelo 26 nezaměstnaných na jedno volné místo. Poté počet prudce klesl na hodnotu 5 uchazečů (rok 2008). V roce 2010 se opět počet zvýšil, o jedno místo žádalo 24 uchazečů.

5. LYŽAŘSKÉ TRATĚ

5.1 Lyžování na Novoměstsku

5.1.1 Historie lyžování

Lyže jsou s určitou nadsázkou stejně staré jako lidstvo samo. Byly nástrojem, který pomáhal udržet život obyvatelům v nehostinném severu Eurasie - umožňoval lov zvěře. Nálezy zbytků starých lyží byly nalezeny ve skandinávských bažinách; půlka lyže byla nalezena ve Švédsku a pochází z doby 2 500 let př. n. l., tedy více než tisíc let před založením Olympijských her (HROMÁTKA, 1970). I ostatní nalezené kresby lyží či lyžařů na skalních stěnách dokazují, že lyže existovaly jako pomůcky pravěkého lovce. Když ale obyvatelé severu zanechali lovu a začali se živit řemeslem a zemědělstvím, ztratily lyže svůj význam. Byly používány jen jako dopravní prostředek. V 19. století díky renesanci sportu se lyže dostaly opět na výsluní a rozšířily se po celém světě, tedy i na Novoměstsko. V Československu se první lyže objevily zřejmě v roce 1865 ve Vysokých Tatrách, avšak používány nebyly. O propagaci lyžování v Čechách se zasloužil v roce 1886 Josef Roessler Ořovský, který spolu s učitelem Janem Bucharem začali lyžovat a rozvíjet zimní turistiku v Krkonoších (BOHÁČ, 1976).

Na Novoměstsku získal podle HONZLOVÉ (2003) první lyže roku 1892 fryšavský lesník Rudolf Gabessam, jenž zprvu používal lyže pro práci v lese a následně pro lyžování samotné. Ve stejné době začíná lyžovat i učitel František Houdek na Křižánkách. Ten lyže používá jako dopravní prostředek na cestě mezi školami na Moravských Křižánkách a v Moravské Svatce. Kdo z nich byl prvním lyžařem na Novoměstsku, dodnes není vyřešeno, jisté je však to, že tito pánové byli prvními lyžaři na Vysočině, kteří mezi svými přáteli našli řadu následovníků a zasloužili se o rozvoj lyžování. Lyžování se brzy stalo ušlechtilou zábavou a prostředkem pro výchovu mládeže. Přivedlo na Novoměstsko řadu zájemců o tento sport, kteří se stali propagátory nádherné přírody na Vysočině.

5.1.2 Sportovní klub

Nejstarší zmínka o Bruslařském klubu pochází z roku 1896, kdy je legračně napadán v humoristickém časopise „Ozvěna z ochoze“. Rok založení klubu se však udává 1895, kdy byl klub zaregistrován (HONZLOVÁ, 2005). Z toho roku pochází i stanovy. Prvním předsedou klubu byl první ředitel novoměstské reálky Leandr Čech.

Bruslení přetrvávalo jako hlavní zimní sport mládeže, ale těžiště zájmu se brzy přesunulo k lyžování, a tak se v roce 1910 z Bruslařského klubu stal Sportovní klub s převážně lyžařskou náplní a hned ve stejném roce klub uspořádal první lyžařské závody.

Obr. 6 První lyžaři na Novoměstsku (zdroj:HONZLOVÁ, 2005)

Lyže využívala jak mládež, i když kvůli chudobě se jednalo o primitivní lyže vyrobené podomácku, tak i lesní úředníci, hajní a listonoši. Dospělí využívali lyže k zábavě. Nové Město se v zimě stávalo oblíbeným cílem brněnských lyžařů, kteří projevují přízeň tomuto regionu i v dnešní době.

Obě světové války zasáhly nepříznivě do historie klubu a rozvoj lyžování přerušily. Mnozí členové se z války ke svému oblíbenému sportu nikdy nevrátili. Přesto nezůstali novoměstští lyžaři nečinní. V roce 1934 proběhl první ročník závodu Zlatá lyže Českomoravské vysočiny a tento závod se běžel i v letech 1939 a 1940 (HONZLOVÁ, 2005). Novoměstští závodníci se účastnili i závodů mimo Nové Město. Rok 1942 však znamená úplné zastavení činnosti klubu. Po osvobození byly lyžařské aktivity obnoveny, jenže v roce 1948 dochází ke spojení československé tělovýchovy do jediné tělovýchovné organizace Sokol. Po roce 1989 je Sportovní klub opět obnoven.

V současné době se jeho aktivity ubírají několika směry, ve všech případech se ale klub snaží navázat na bohatou a dlouholetou tradici lyžování v Novém Městě na Moravě. Zaměřuje se na výchovu mladých sportovců, spolupracuje se základní školou i gymnáziem, věnuje se nejen běžeckému lyžování, ale i severské kombinaci, sjezdu a zejména biatlonu. Mladým lyžařům se věnují profesionální i dobrovolní trenéři.

5.1.3 Závodů

První lyžařské závody uspořádal Bruslařský klub 2. února 1910. Vítězem závodů se stal Karel Mrkvička, vrstevník Bohumila Hanče a Karla Jarolímka, s nimiž soupeřil o prvenství na závodech na Vysočině i v Krkonoších. Mezi startujícími byla i žena – Marie Gregorová, která obsadila v závodě 5. místo. O rok později byl vypsán závod pro ženy na 1500 m, vyhrála jej Marie Gregorová (BOHÁČ, 1976). V dalších ročnících byl připojen i závod žactva. Protože dobré lyže si mohly dovést jen děti ze zámožných rodin, funkcionáři odměňovali kvalitní výstrojí i děti, které v závodech neuspěly. Tyto děti dostávaly při závodech zdarma nové lyže od místních výrobců.

První lyžařské závody byly podle HONZLOVÉ (2005) startovány od železniční zastávky v Novém Městě. Po té se závodní atmosféra přenesla přímo do centra města, na náměstí. Avšak kvůli nedostatečným sněhovým podmínkám a narůstající dopravě musely závody startovat odjinud. Mohla to být novoměstská Obora, chata na Harusově kopci (ta v roce 1942 vyhořela), sokolovna nebo atletický stadion. Velikou změnu přinesl rok 1973, kdy byly přesunuty do areálu Sportovního klubu u hotelu SKI, kde byly vybudovány standardní závodní tratě a kde se soutěží dodnes.

Obr. 7 Lyžaři na Novoměstsku (zdroj: HONZLOVÁ, 2005)

Zvláštní pozornost patří tzv. „párkovým závodům“, které byly poprvé uspořádány, jak uvádí HONZLOVÁ (2005), v roce 1922 a zařadily se do pravidelného programu činnosti Sportovního klubu. Oblíbené jsou díky tomu, že každé dítě, které dojde do cíle, za odměnu dostane párek a teplý čaj. Výjimečným druhem lyžařských závodů byly závody ve skijöringu (lyžař tažený koněm), které se pravidelně konaly před druhou světovou válkou (BOHÁČ, 1976).

Co však dělá Nové Město známé po celém světě, jsou závody Zlatá lyže. První ročník jednoho z nejstarších závodů na území České republiky - Zlatá lyže Českomoravské vysočiny se podle HONZLOVÉ (2005) konal v roce 1943. Tento závod založený Ing. Josefem Jílkem byl nejdříve vypisován pro závod sdružený. Držitelem putovní ceny Zlaté lyže, několika centimetrové trofeje na mramorovém podstavci, se stal vítěz závodu. Trvalým držitelem ceny se mohl stát závodník, který zvítězil v hlavním závodě 3x po sobě nebo 5x celkem. Jediným držitelem Zlaté lyže je Bohumil Kosour. Sportovní klub poté věnoval cenu novou, asi 15 cm dlouhou miniaturu lyže ze 14 karátového zlata s detailně provedeným vázáním.

Závod Zlatá lyže byl několikrát součástí Světového poháru. V roce 1974 byl mužský závod zařazen do nultého zkušebního ročníku Světového poháru. Roku 1981 byl jako součást SP uspořádán závod žen, již pod patronací FIS (Fédération International de Ski – Mezinárodní lyžařská federace). Další ženský závod oficiálně uznávaného závodu SP byl v Novém Městě uspořádán v roce 1985 (HONZLOVÁ, 2005).

Sportovní klub kromě Zlaté lyže organizuje i jiné závody – Mistrovství České republiky, Štěpánské závody; areál je připraven i pro lyžařské závody lékařů, hasičů či Policie ČR. V posledních letech se klub orientuje na divácky oblíbený biatlon. Na přelomu ledna a února 2011 hostilo Nové Město Mistrovství světa juniorů a dorostu v biatlonu a v roce 2013 zde proběhne Mistrovství světa v biatlonu. V letních měsících jsou prostory využívány pro závody horských kol, přespolní běhy či závody biatlonu na kolečkových lyžích.

5.1.4 Výroba lyží

Výroba lyží má v Novém Městě dlouholetou tradici. S prvními lyžaři se objevili i první výrobci lyží. Podomácku se vyráběly tzv. „dužky“ – vyrobeny ze sudových dužin, do kterých se uprostřed připevnil řemínek na nohu. Mezi výrobci vynikal stolař Adolf Slonek. Jako předlohy sloužily hickorové lyže Jiřího Mahena, nebo „pravé skandinávské lyže“ Nora Smitha Kielanda. V období první republiky zažívala, jak uvádí BOHÁČ (1976), výroba lyží v Novém Městě dobu rozkvětu, kdy se modely lyží i bot dovážely z ciziny Po druhé světové válce se však znárodnění nevyhnuło ani novoměstským výrobcům lyží, kteří v roce 1950 museli vstoupit do národního podniku Sport, jednalo se o výroby: bratří Slonků, Rohlík a Chroust,

Antonín Špinar, Josef a Jan Mokrý, František Formánek a pila Bohuslava Slonka. V tomto podniku se pak půl století vyráběly výrobky značky Artis. Po zprivatizování národního podniku byla vytvořena akciová společnost Sporten.

5.1.5 Lyžování jako inspirace umělců

Mezi charakteristické rysy, které výrazně odlišují novoměstskou lyžařskou tradici od podobných tradic v jiných městech a regionech je fakt, že Nové Město bylo v klíčových fázích vývoje spjato se silnou kulturou umělců. Lyžování se stalo součástí života jak obyčejných lidí, tak i umělců, kteří svoji zálibu promítli do svých kreseb, fresek, soch, básní, povídek a písní. Mezi malíře a grafiky patří Karel Němec, jehož tvorba kráší celé město, nebo Jiří Šebek. Autorem novoměstského lyžařského odznaku je sochař Vincenc Makovský. Lásku ke kraji a lyžování vložili básníci do svých textů a hudebníci do svých tónů - na Maršovské rychtě poblíž Nového Města žili Petr a Jaroslav Kříčkovi. Zimní krajinu malovali i malíři Slavíček, Mička, Blažíček, Jambor a další (HONZLOVÁ, 2005).

V Horáckém muzeu v Novém Městě je stálá expozice věnovaná lyžování. Díla významných umělců Novoměstska jsou vystavena v Horácké galerii.

5.2 Lyžařské trasy

Celkem bylo vybráno a zmapováno sedm turistických lyžařských tras. Trasy byly vybrány lehké, středně těžké i těžké. Některé jsou časově nenáročné, jiné vhodné na celé odpoledne. Jednotlivé trasy vedou přes rozcestníky, udávající výšku místa, směr dalších tras a vzdálenost k dalším rozcestníkům. Rozcestníky jsou značeny oranžovou barvou většinou na vysokých kůlech, aby byly v zimě dobře viditelné. Cestou jsou také vyznačeny oranžové šipky udávající směr najetých stop, např. při přecházení silnic. Vybrané trasy se mohou u rozcestníků libovolně zkrátit, prodloužit, či úplně změnit jejich směr. Proto jsou tyto důležité body u každé trasy vyznačeny, aby se podle nich lyžaři mohli orientovat a zvolit si trasu podle svých vlastních možností.

V okolí Hotelu SKI v lese Ochoza jsou upravovány závodní lyžařské tratě. Tyto tratě slouží zejména k závodům a ke tréninkům. I pro veřejnost jsou dostupné, a to ve vymezených hodinách mimo dny konání závodů.

Lyžařské trasy byly zmapovány během terénního výzkumu v zimě 2010/2011. V prosinci a lednu byly všechny trasy projety na lyžích, v březnu na kole. Cílem výzkumu bylo projetí jednotlivých tras, seznámení se s jejich průběhem a náročností. Následně byly tratě zakresleny do map.

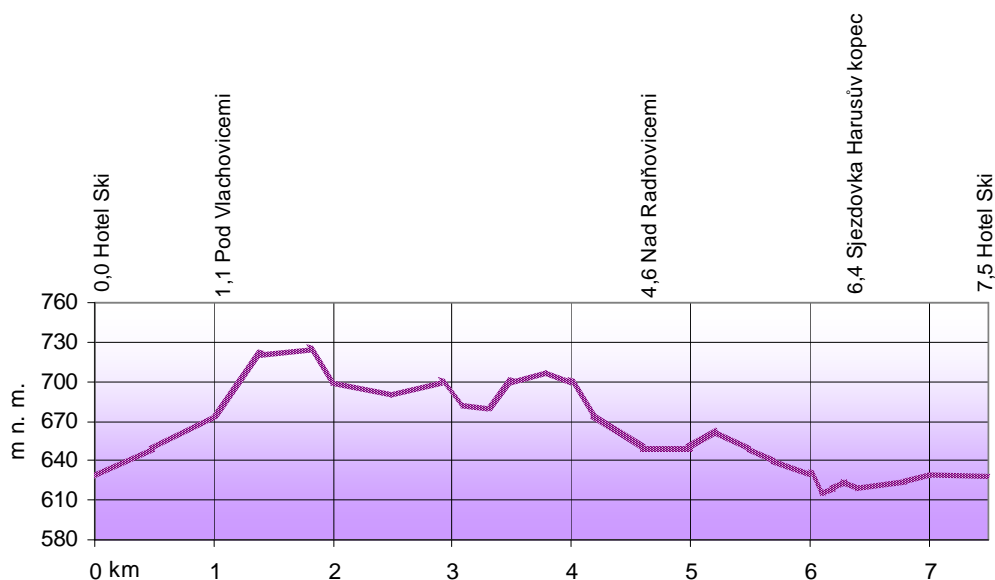
Lyžařská trasa č. 1. - Radňovický okruh

Délka trasy: 7,5 km

Celkový čas: 1 hod.

Obtížnost: středně těžká

Převýšení: 108 m

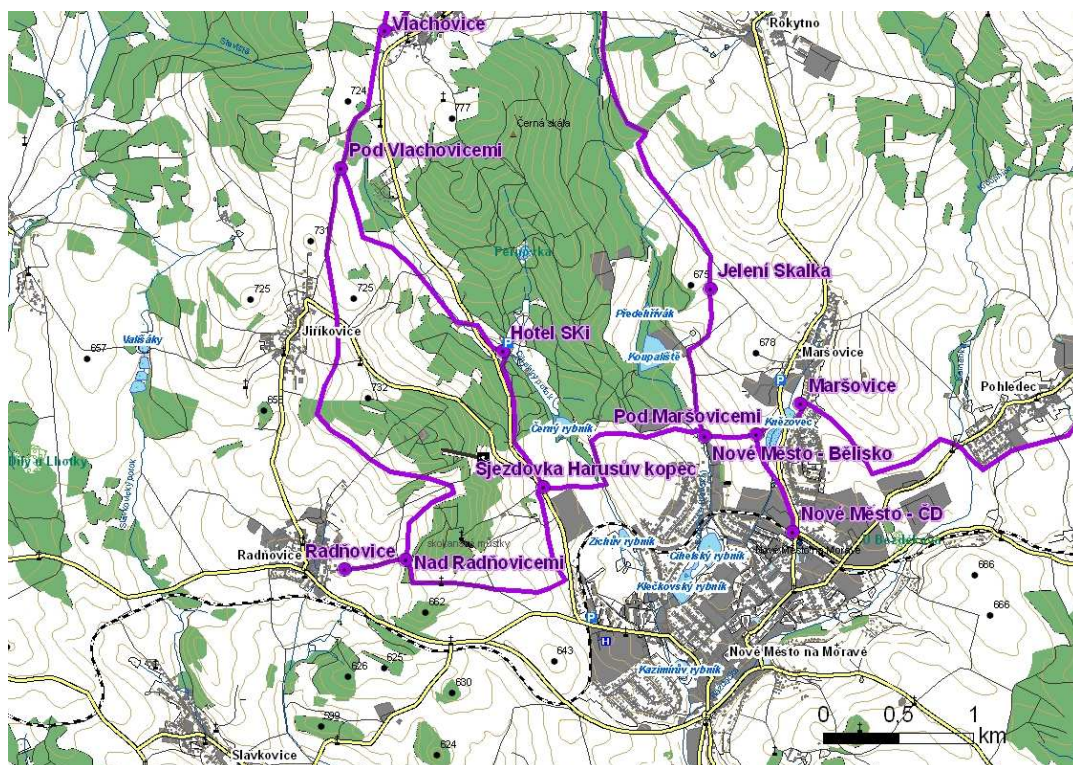

Obr. 8 Profil trasy č. 1 (ŠUSTROVÁ, 2011)

Popis trasy:

Začátek první lyžařské trasy je u Hotelu SKI, ústředního bodu lyžařského dění na Novoměstsku. K Hotelu SKI vede přístupová cesta po silnici od Nového Města nebo od Vlachovic. K zaparkování slouží velké parkoviště přímo u hotelu. Od Nového Města vede k hotelu také lesní cesta. Trasa vede od rozcestníku pár metrů kolem silnice vedoucí na Vlachovice, ta se musí překročit a pokračovat na její druhé straně. Až k dalšímu rozcestníku vede stopa po poli a po celou dobu stoupá. Stoupání v tomto místě je pomalé a dlouhé a vyčerpá mnoho sil, ale na ty kdo překoná tuto

námahu a zdolají kopec, čekají krásné lyžařské trasy a zasněžená krajina Žďárských vrchů. Tento úsek je dost frekventovaný, a proto zde je většinou najeto více stop. U rozcestníku pod Vlachovicemi se odbočí prudce doleva a opět se stoupá až k silnici spojující Jiříkovice a Nové Město. Na tomto místě se nabízí nádherný pohled na zasněženou krajinu Novoměstska. Po přejití silnice stopa pokračuje z mírného kopečka k Jiříkovicím, míjí se zahrady a zemědělské objekty a pokračuje se ve stopě po zvlněné rovině a téměř po vrstevnici se objíždí Harusův kopec. Následuje mírný kopeček, který stopu dovede na druhou stranu sjezdovky, kde se mezi stromy míhají lyžaři vystupující z vleku. Odtud se klesá z mírného kopce k rozcestníku Nad Radňovicemi, zde je možnost odbočit a po půl kilometru dojet přímo do vesnice. Od rozcestníku stopa pokračuje do krátkého kopce a po polní cestě se objíždí kopec Šibenici, kterému dominují skokanské můstky, zde se opět rozkrývá výhled na Nové Město. Dále trasa z kopce klesá až k silnici pod sjezdovkou, která se musí překročit. U rozcestníku Sjezdovka Harusův kopec se pokračuje vlevo, lesem podél silnice na levé straně a závodních tratí po pravé straně až k Hotelu SKI, kde tato trasa končí.

Obr. 9 Schéma tratě č. 1 (ŠUSTROVÁ, 2011)

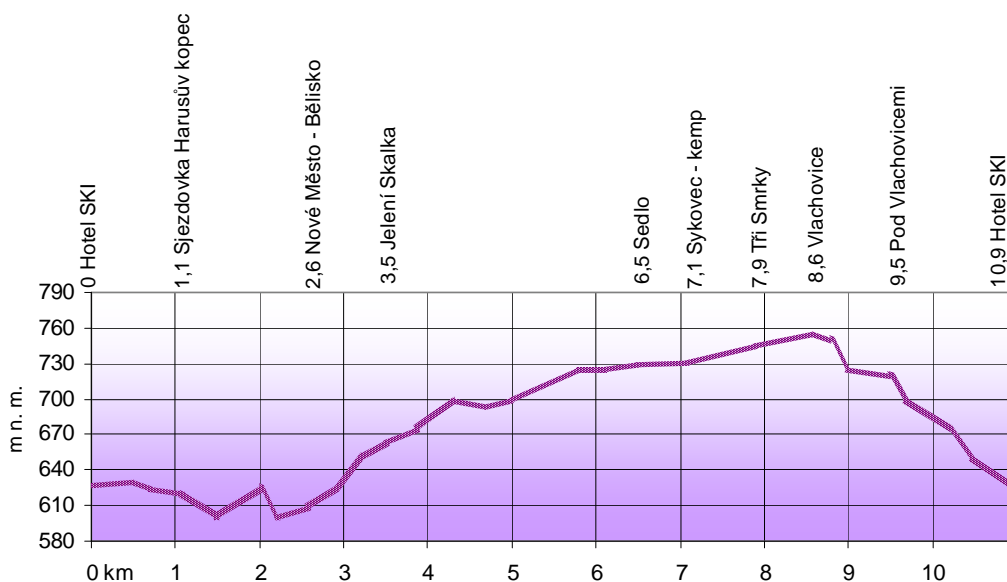
Lyžařská trasa č. 2 – kolem lesa Ochoza

Délka trasy: 10,9 km

Obtížnost: středně těžká

Celkový čas: 1 hod. 30 min.

Převýšení: 159 m

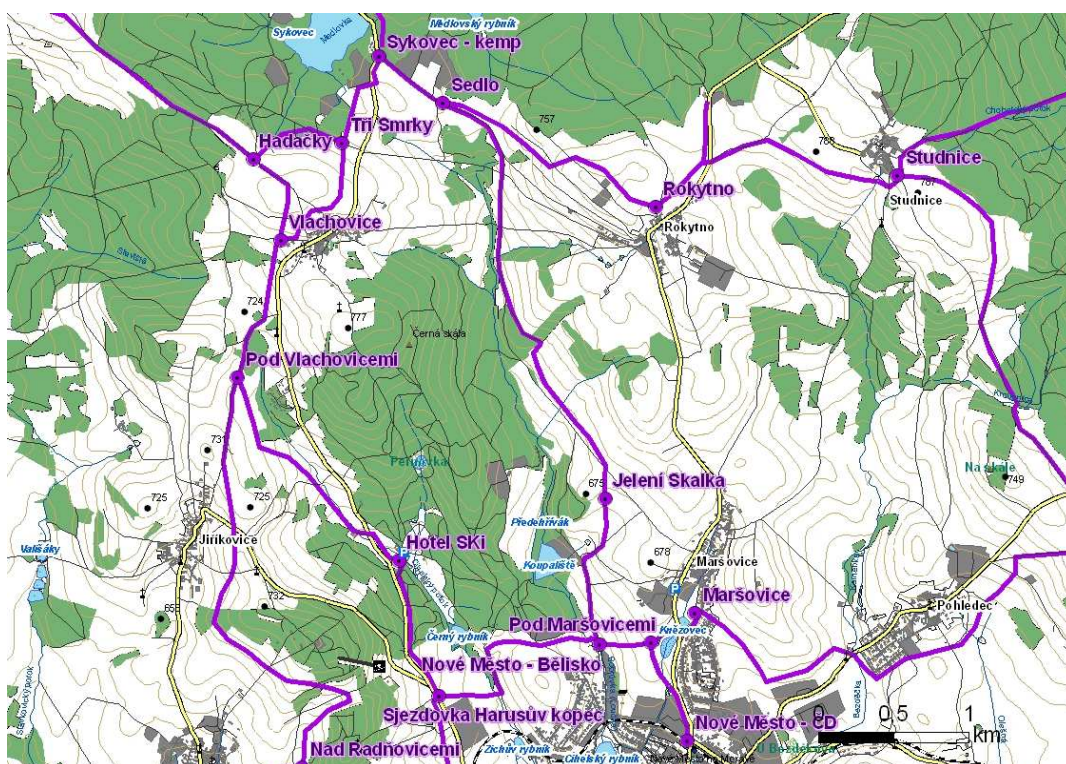

Obr. 10 Profil trasy č. 2 (ŠUSTROVÁ, 2011)

Popis trasy:

I druhá lyžařská trasa začíná u Hotelu SKI. Od rozcestníku vede trasa ke sjezdovce, kde se u rozcestníku nepřekračuje silnice, ale pokračuje se po vyjeté stopě směrem k Novému Městu. Po pravé straně se mívá plot firmy Medin a jede se z mírného kopce po poli. Navazuje zde odbočka vedoucí přímo k vlakové zastávce. Po přejetí potoka stopa zatáčí doleva a objíždí v mírném stoupání Brožkův vrch k silnici vedoucí od Nového Města k Hotelu SKI a turistickým chatkám. Od silnice se sjíždí z kopce k vodnímu toku Bobrůvka až k rozcestníku Nové Město – Bělisko, který se nachází v blízkosti domů a zahrad. Od rozcestníku trasa stoupá do kopce k Jelení Skalce, cestou se mívá koupaliště. Od Jelení skalky je krásný rozhled na celou zasněženou krajinu. Poté stopa téměř kopíruje vrstevnici a po poli vede k lesu, kde se musí na krátkém úseku prudce stoupat a dále se pokračuje opět po zvlněné rovině. Protíná se silnice spojující Vlachovice a Rokytno a dojíždí se k rozcestníku Sedlo. Od něj pokračuje stopa podél turistické osady Yukon k nedalekému rozcestníku Sykovec – kemp. Zde se musí přejít silnice, na jejíž druhé straně stojí

hotel Pavla, penzion Na Mýtince a autokemp u Sykovce, nabízející občerstvení a ubytování. Stopa následně prudce stoupá do kopce k rozcestníku Tři Smrky, který je nejvyšším bodem trasy. Pokračuje se v levé stopě kolem vlachovických domků k dalšímu rozcestníku Vlachovice, od nějž čeká lyžaře už jen snadnější část trasy. Konečný sjezd přes rozcestník Pod Vlachovice, kde je mírná rovinka a pak opět klesání až k Hotelu Ski, je odměnou za absolvování celé trasy. Přesto i ve sjezdu z Vlachovic je třeba dbát na opatrnost, protože lyže dostávají velkou rychlost a frekvence lyžařů na tomto úseku je zvláště o víkendech vysoká. U hotelu trasa končí.

Obr 11. Schéma trasy č. 2 (ŠUSTROVÁ, 2011)

Obr. 12 Před Vlachovicemi (TOULKY, 2011)

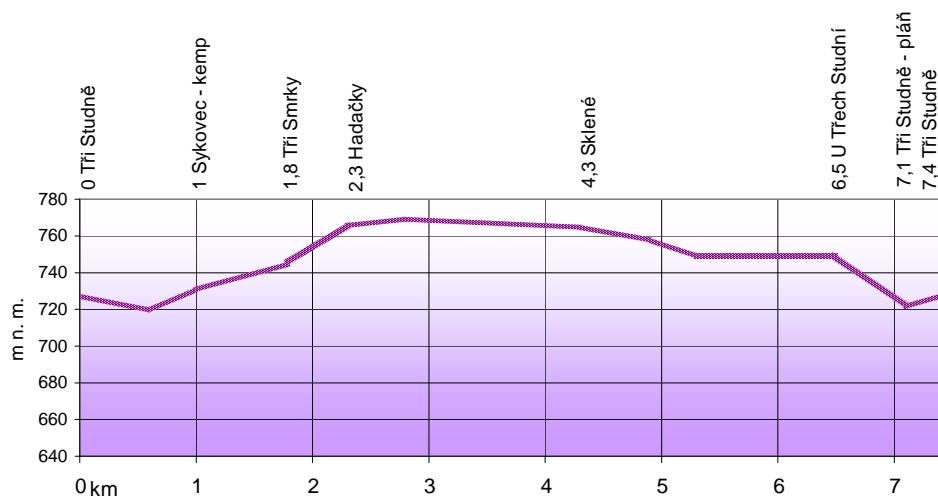
Lyžařská trasa č. 3 – kolem Třech Studní

Délka trasy: 7,4 km

Obtížnost: lehká

Celkový čas: 1 hod.

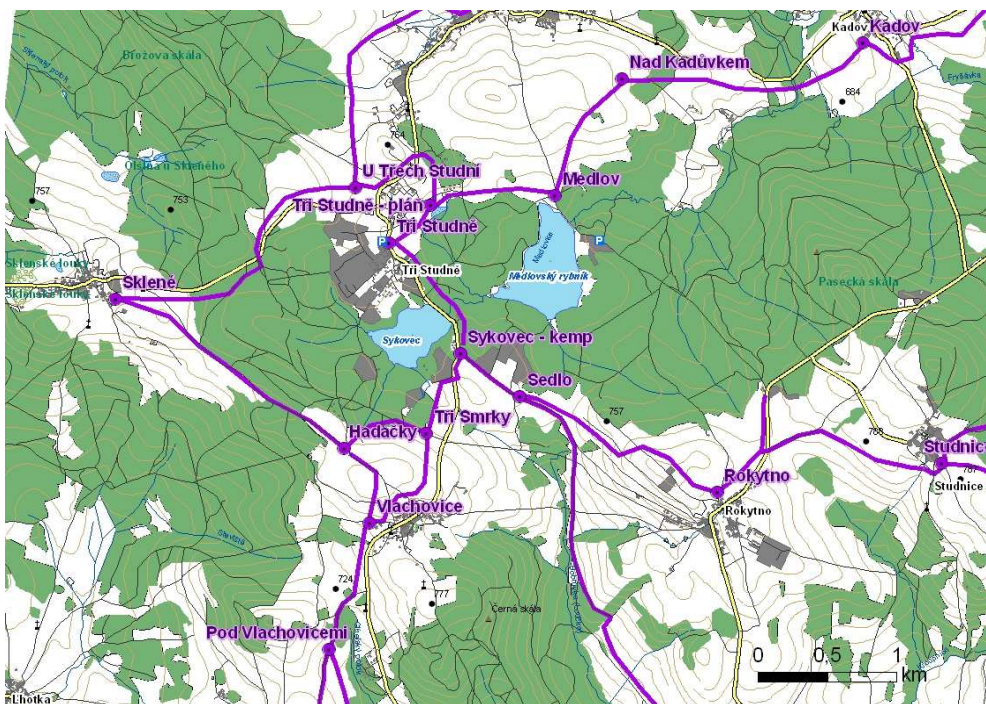
Převýšení: 61 m

Obr. 13 Profil trasy č. 3 (ŠUSTROVÁ, 2011)

Popis trasy:

Tato trasa začíná na Třech Studních, v malé vesnici, která je známým turistickým místem s řadou penzionů, chat a osad. Start je u rozcestníku Tři Studně, naproti Hotelu U Loubů. Stopa vede podél silnice nejprve po louce, poté lesem mezi rybníky Sykovec a Medlov až k rozcestníku Sykovec – kemp. Zde po překročení silnice trasa prudce stoupá do kopce k rozcestníku Tři Smrky, kde se odbočuje doprava a pokračuje se k dalšímu rozcestníku Hadačky. Odtud stopa vede po zvlněné rovině mezi lesy po hlavním evropském rozvodí, oddělujícím úmoří Černého a Severního moře. Místy protínají trasu tratě pro psí spřežení. Po vyjetí z lesa stopa klesá do vesnice Sklené, dalšímu rozcestníku. Z vesnice trať vede k lesu. Stopou v lese se musí projíždět opatrně, někdy jsou na ní popadané větve, nebo je zledovatělá a musí se dbát opatrnosti. Cesta lesem dovede trať k silnici II. třídy, která se musí překročit a stopa pokračuje po její druhé straně opět po zvlněné rovině k rozcestníku U Třech Studní, kde se trasa stáčí zpět do vesnice. Znovu se musí překročit silnice a klesající úsek vede k dalšímu rozcestníku Tři Studně – pláň, odkud pár metrů se nachází cíl této trasy.

Obr. 14 Schéma trasy č. 3 (ŠUSTROVÁ, 2011)

Lyžařská trasa č. 4 – Fryšavský okruh

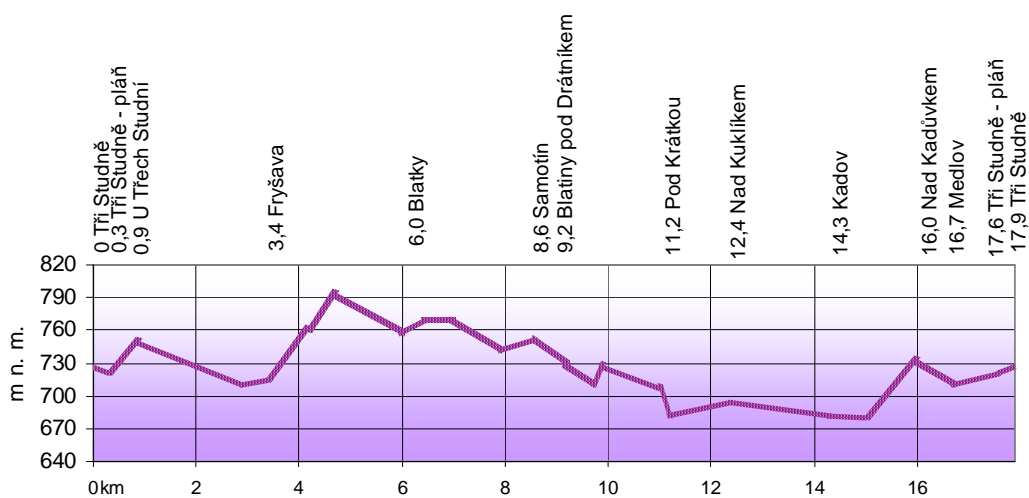
Délka trasy: 17,9 km

Obtížnost: těžká

Celkový čas: 2 hod 30 min.

Převýšení: 134 m

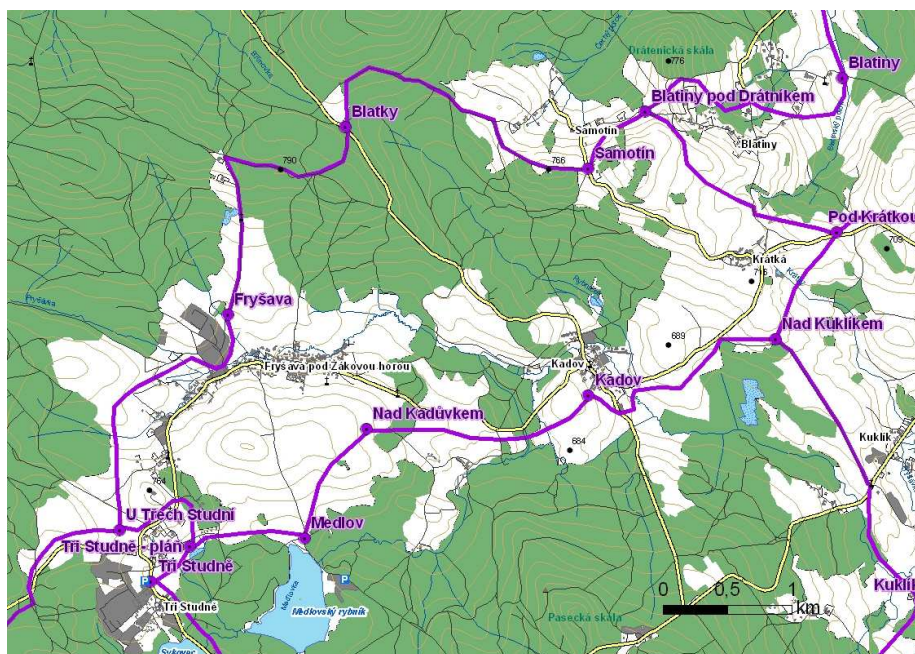
Celkem nastoupáno výškových metrů: 287 m

Obr. 15 Profil trasy č. 4 (ŠUSTROVÁ, 2011)

Popis trasy:

Fryšavský okruh začíná opět na Třech Studních. Trasa vede přes rozcestníky Tři Studně – pláň a U Třech Studní, kde stopa odbočuje vpravo a po polích klesá k Fryšavě. Projíždí se okolo Fryšavského ledovce přímo do vesnice, jež nabízí možnost občerstvit se U Ztraceného kocoura či ubytovat se v Penzionu Fryšava. Trasa pokračuje podél zemědělských objektů k rozcestníku Fryšava. Stopa stoupá nejprve mýně po poli, poté prudce lesem k Fryšavské hájence a odtud projíždí lesem po lesní cestě k rozcestníku Blatky. Stále lesem se stopa stáčí doprava a přijíždí až k malebné vesničce Samotín, ta se z jihu objíždí a pokračuje se k rozcestníku Samotín, vedle něhož stojí Partyzánský památník. Odtud se sjíždí z mírného kopce k rozcestníku Blatiny pod Drátníkem, kde nedaleko v lese jsou sklaní útvary Dráteničky. Stopa objíždí vesničku Blatiny a po loukách klesá k rozcestníku Pod Krátkou. Za rozcestníkem se musí překročit silnice, trasa objede vesničku Krátkou a pokračuje k nedalekému rozcestníku Nad Kuklíkem. Od rozcestníku trasa vede podél silnice k vesničce Kadov, projíždí se těsně kolem domů ke stejnojmennému rozcestníku. Dále se po polích jede podél silnice a stoupá se až k rozcestníku Nad Kadůvkem, kde se rozevřívá krásný rozhled jak na zasněženou krajinu malebných vesniček, které se projížděly, tak na druhé straně na zamrzlou plochu Medlova ukrytého mezi lesy. Stopa pokračuje k rozcestníku Medlov, který na silnici spojující Fryšavu a Medlov, po rovině se dojíždí ke Třem Studním, nejprve k rozcestníku Tři Studně – pláň a nakonec přímo k cíli této trasy.

Obr. 16 Schéma trasy č. 4 (ŠUSTROVÁ, 2011)

Obr. 17 Stopa ze Třech Studní na Fryšavu (TOULKY, 2011)

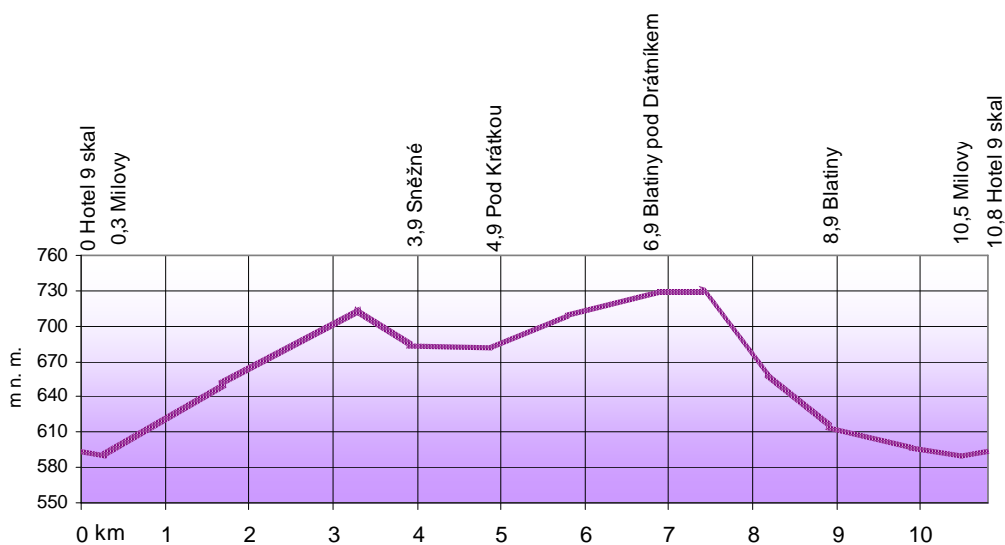
Lyžařská trasa č. 5 – kolem Milov

Délka trasy: 10,8 km

Obtížnost: středně těžká

Celkový čas: 1 hod 30 min.

Převýšení: 140 m

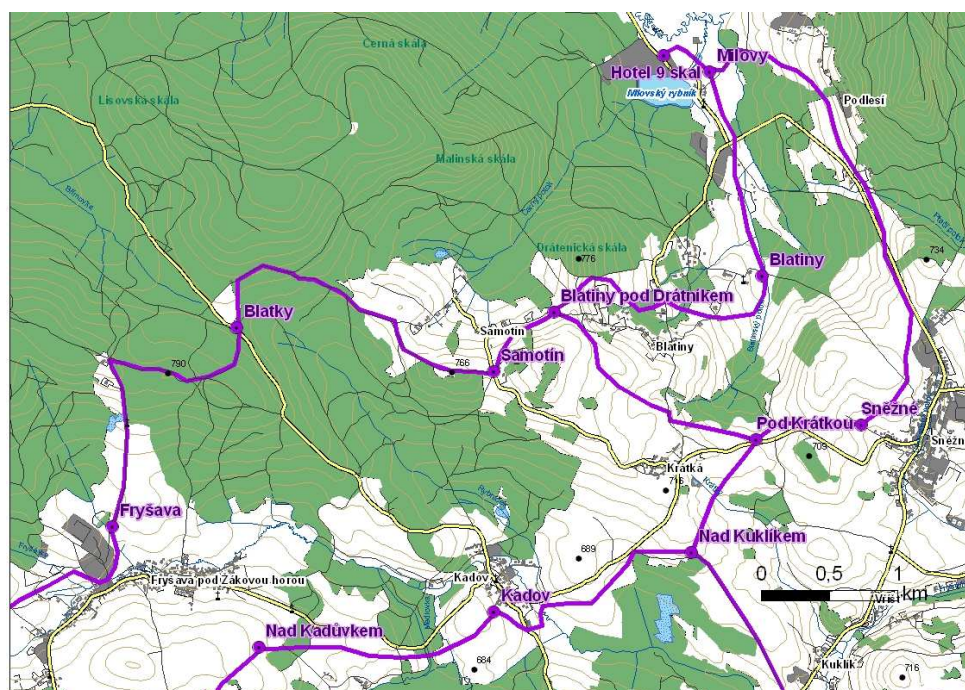

Obr. 18 Profil trasy č. 5 (ŠUSTROVÁ, 2011)

Popis trasy:

Začátek této trasy je u Hotelu 9 skal, který je situován nedaleko Milovského rybníku. Stopa vede od hotelu k nedalekému rozcestníku Milovy. od nějž se stoupá k vesničce Podlesí, kde se ve známé chatářské oblasti nachází penzion Podlesí. Pokračuje se stále po polích a loukách mezi lesy do mírného, ale dlouhého kopce.

Stopa dále vede podél silnice Sněžné – Svratka, ta se musí překročit a jede se po její druhé straně. Projíždí se kolem městyse Sněžné až ke stejnojmennému rozcestníku. Od rozcestníku se pokračuje podél silnice k rozcestníku Pod Krátkou. Odtud trasa pokračuje vpravo, mívá se vesnička Blatiny a stoupá se k rozcestníku Blatiny pod Krátkou. Stopa vede vpravo přímo do vesničky. Projíždí se pod Dráteničky chatařskou oblastí k rozcestníku Blatiny. Občerstvit se lze ve známé kavárně Hofr, kde se praží káva. Blatiny stejně jako okolní vesničky jsou významnou turistickou lokalitou. Od Blatin se pokračuje z mírného kopce okolo táborových osad k silnice, ta se opět musí překročit, a stopa dále vede k rozcestníku Milovy a od něj k Hotelu 9 skal, kde trasa začínala.

Obr. 19 Schéma trasy č. 5 (ŠUSTROVÁ, 2011)

Obr. 20 Z Blatin na Krátkou (TOULKY, 2011)

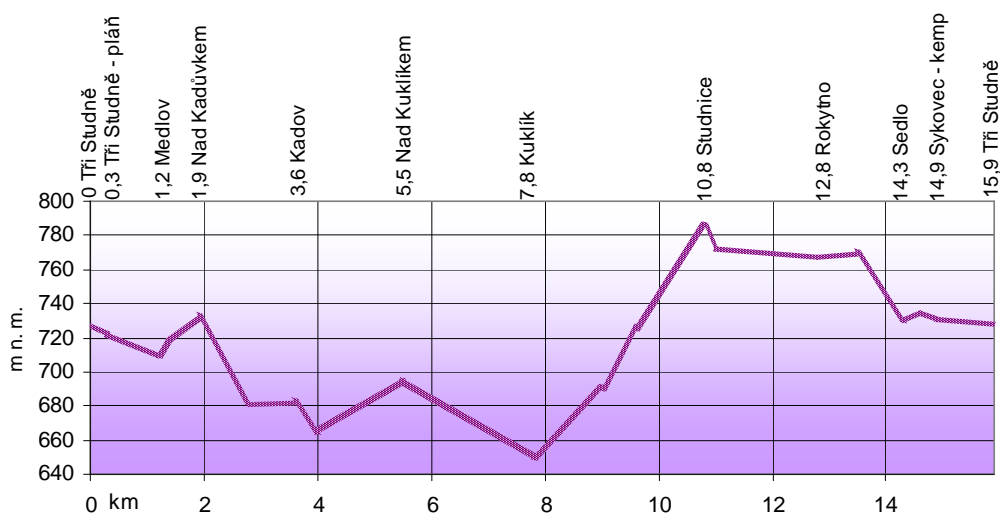
Lyžařská trasa č. 6 – Kadovský okruh

Délka trasy: 15,9 km

Obtížnost: těžká

Celkový čas: 2 hod 30 min.

Převýšení: 145 m

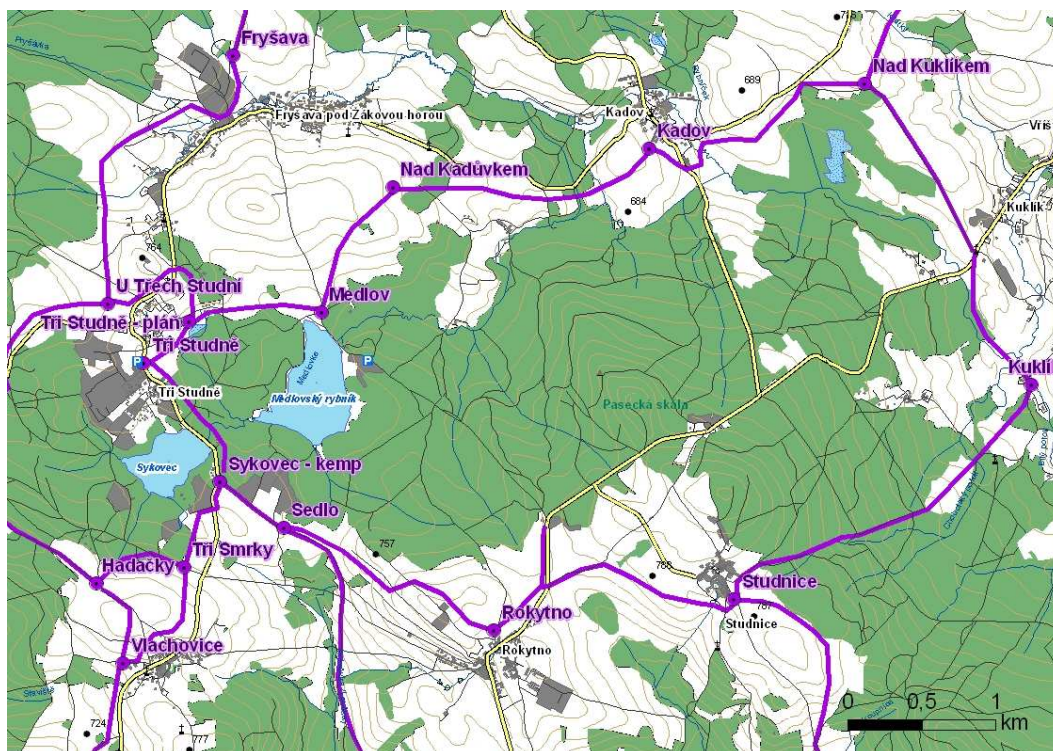

Obr. 21 Profil trasy č. 6 (ŠUSTROVÁ, 2011)

Popis trasy:

Trasa začíná na Třech Studních. Pokračuje se po louce k rozcestníku Tři Studně – pláň. Od něj stále po louce do malého kopce a poté z kopce k rozcestníku Medlov. Od Medlova trasa pokračuje po poli do mírného kopce k dalšímu rozcestníku Nad Kadůvkem. Dále se pokračuje stále z kopce podél silnice. Před Kadovem je malý kopec a hned za ním kadovské domy a rozcestník Kadov. V Kadově se lze občerstvit v restauraci Klokočí, poutač také zve na bramboráčky. Od rozcestníku se pokračuje ke spojovačce mezi Kadovem a silnicí vedoucí od Rokytna na Sněžné. Cesta se musí přejít, dále trasa pokračuje do kopce podél silnice na Sněžné k dalšímu rozcestníku Nad Kuklíkem. Odtud trať vede po polní cestě a z mírného kopce klesá necelé dva kilometry k již zmíněné silnici Rokytno – Sněžné. Silnice se překročí a pokračuje se opět mírně z kopce k rozcestníku Kuklák, kde se nedaleko nachází restaurace Kukla. Od rozcestníku přichází nejtěžší část této trasy – tříkilometrové stoupání ke Studnicím. Trasa vede po lesních cestách a stále stoupá k nejvyššímu bodu, tím je rozcestník Studnice (překonává se převýšení 140 m). Na Studnicích je možnost se po těžkém výstupu občerstvit. Od rozcestníku se

pokračuje vpravo, podél chalup z mírného kopce směrem k silnici, která se překročí a cesta dále vede k rozcestníku Rokytno. Od Rokytna se jede z mírného kopce či po rovině po poli k rozcestníku Sedlo. A od něj již známou trasou k Sykovci zpět na Tři Studně.

Obr. 22 Schéma trasy č. 6 (ŠUSTROVÁ, 2011)

Obr. 23 Stopa na Kadov (TOULKY, 2011)

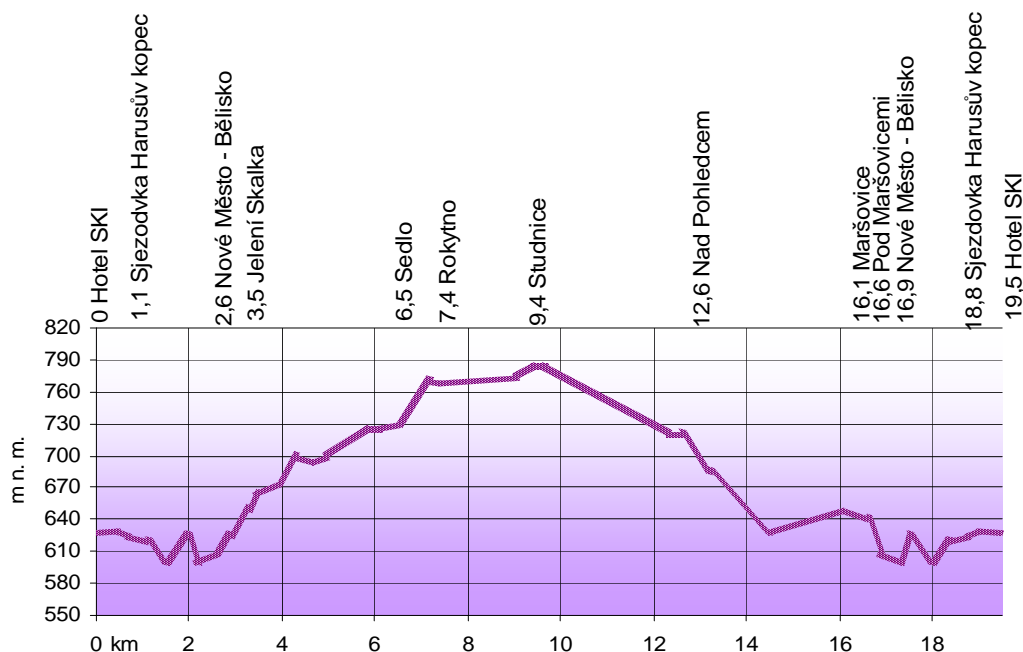
Lyžařská trasa č. 7 – Studnický okruh

Délka trasy: 19,5 km

Obtížnost: těžká

Celkový čas: 2 hod 30 min.

Převýšení: 178 m

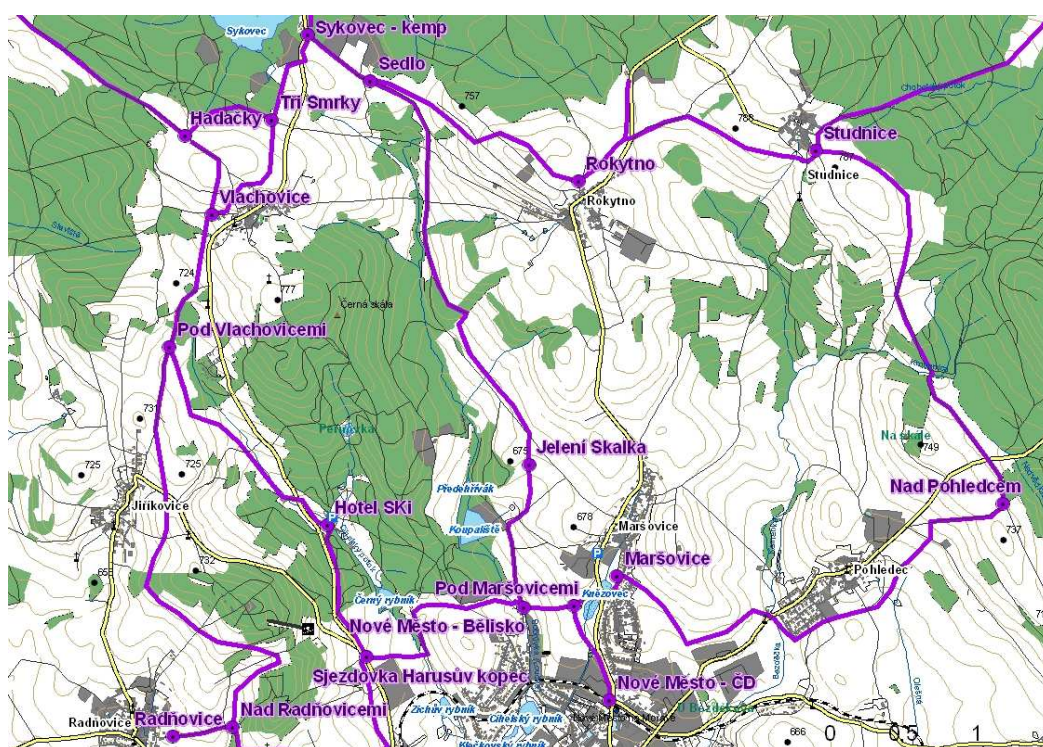

Obr. 24 Profil trasy č. 7 (ŠUSTROVÁ, 2011)

Popis trasy:

Tato trasa začíná opět u Hotelu SKI. Ze začátku vede stejně jako trasa č. 2 ke sjezdovce k rozcestníku Nové Město – Bělisko a stoupá přes Jelení skalku k rozcestníku Sedlo. Zde ale zatáčí prudce doprava a nejdříve po rovině, poté do kopce se dostává na Rokytno. Na Rokytně je možnost občerstvit se, nabízí se zde i ubytování. Dále se pokračuje pár metrů po levé straně silnice, po přejití stopa vede ke Studnicím. Než se překročí silnice, jednostopá trať vede podél silnice k penzionu U Martina, který se nachází asi 1,5 km od Medlova a je známým cílem turistů. Trasa od silnice následně vede po cestě téměř po rovině, pak rychle stoupá. Cestou se míjí tři stožáry elektrického napětí, které slouží pro výzkum námrazy. Trať objíždí z jihu Studnice, nejvýše položenou obcí na Vysočině, a pokračuje k rozcestníku Studnice. Z tohoto místa se jeví Nové Město hluboko v dolině. Následně se objíždí po poli kopec a poté podél ohradníků po cestě necelé tři kilometry stopa klesá. Cestou se přejíždí Bezděčka, která vlevo od trasy má svůj pramen, protéká Novým Městem a

vlévá se do Bobruvky. Lyžařská trasa sjíždí k silnici vedoucí do Jimramova, ta se musí překročit a poté rozcestník Nad Pohledcem je na dohled. Od rozcestníku stopa sjíždí opět z kopce, vede kolem pohledeckých domů, které zleva objíždí. Těsně za posledními domy se znovu musí přejít silnice a stopa pokračuje kolem průmyslových budov přes kopec k Maršovickým. Projíždí se přes část Nového Města - Holubka k rozcestníku Maršovice. Odtud půl kilometru k rozcestníku Pod Maršovickými, od kterého je možnost odbočit přímou stopou k nádraží ČD. Trať ale sjíždí k rozcestníku Nové Město – Bělisko a dále pokračuje stejnou cestou jako na začátku k Hotelu SKI.

Obr. 25 Schéma trasy č. 7 (ŠUSTROVÁ, 2011)

5.3 Hodnocení tras

Z pohledu lyžaře jsou lyžařské stopy v okolí Nového Města velmi kvalitní a v dobrém stavu. Jsou před víkendem najížděny rolbou ve dvou stopách, v úseku Hotel SKI – Vlachovice, kde je vysoká frekvence lyžařů, je najeto stop více. Na polích a loukách jsou stopy ve velmi dobrém stavu, v lesních úsecích může být kvalita snížena napadaným jehličím nebo větvemi. Chodci se svými psy ničí stopu

zejména v okolí vesnic a turistických center. Trasy jsou při dodržování lyžařských pravidel bezpečné, nebezpečí hrozí při přecházení silnic, kdy je třeba dát přednost projíždějícím autům. Při sjíždění prudkých kopců se musí dodržovat bezpečná vzdálenost mezi lyžaři a v případě pádu rychle uvolnit stopu. Opatrnosti se také musí dbát v lesích, kde sněhem ztěžklé větve zmenšují šířku vyjetých tras.

Pokud to sněhové a klimatické podmínky dovolují, tratě jsou sjízdné od konce prosince až do března. V posledních letech ale sněhová pokrývka nedosahuje takových rozměrů jako v minulosti a i letošní rok toho byl důkazem.

6. ZÁVĚR

Tato bakalářská práce má přiblížit krajinu Žďárský vrchů, bohatou na kulturní a přírodní památky, a možnosti lyžařské turistiky, jako druh rekreace typický pro tento reliéf.

Okolí Nového Města na Moravě leží v Hornosvratecké vrchovině a Křižanovské vrchovině a je součástí CHKO Žďárské vrchy. Územím prochází hlavní evropské rozvodí oddělující úmoří Černého a Severního moře. Téměř celá oblast je odvodňována Svratkou, která pramení na svazích Křivého javora. Území je protkáno řadou rybníků a studánek. Z klimatického hlediska spadá okolí Nového Města do klimatické oblasti CH 7, ta se vyznačuje studenou zimou s dlouhou sněhovou pokrývkou a krátkým létem. Nejrozšířenější jsou zde kambizemě. Toto území leží ve fyto geografickém okrese 91 Žďárské vrchy, 5. vegetačním stupni a faunistickém okrsku Českomoravská vrchovina.

Ze socioekonomického hlediska spadá 8 obcí do SO ORP Nové Město na Moravě a jedna obec do SO ORP Žďár nad Sázavou. V roce 2009 žilo na území přes 12 000 obyvatel. Novoměstsko patří mezi regiony se silným zastoupením věřících, největší zastoupení má římskokatolická církev. Polovina obyvatelstva je ekonomicky aktivní, největší podíl pracuje v terciéru. Velký vliv na zaměstnanost mají firmy Medin, Sporten a Racom. Míra nezaměstnanosti je v této oblasti vysoká, přesahuje 15 %.

Začátek lyžování na Novoměstsku se datuje do roku 1892, kdy první lyže začal používat lesník Gabessam. Po jeho vzoru byly lyže využívány nejprve jako dopravní prostředek a později jako zábava. V roce 1895 byl založen Bruslařský klub, přejmenovaný na Sportovní klub, který v roce 1910 zorganizoval první závody. Nejznámějšími závody se staly závody Zlaté lyže, zařazené do seriálu Světového poháru v běhu na lyžích.

Sedm zmapovaných a popsanych lyžařských turistických tras bylo vybráno na základě osobní znalosti terénu. Začátek tras byl umístěn do turistických centrem, jimiž jsou Hotel SKI, obec Tři Studně a Hotel 9 skal. Trasy začínající u Hotelu SKI jsou pěšky či na lyžích snadno dostupné jak pro obyvatele Nového Města, tak i návštěvníky, kteří přijedou vlakem. Od vlakových zastávek vedou přímo turistické tratě. Trasy začínající jinde jsou vhodné pro ubytované v daném místě nebo pro ostatní, kteří mohou přijet buď na lyžích, nebo autem. Dopravní spojení je dobře dostupné. Všechny trasy jsou najížděny rolbou, která připravuje stopy zejména

na víkendy, a kvalita stopy je vysoká. Tratě jsou značeny oranžovými rozcestníky nebo oranžovými šipkami udávajícími směr. Jednotlivé trasy jsou vhodné jak pro začínající lyžaře či rodiny s dětmi, tak i pro vrcholové sportovce. Sedm popsaných tras bylo vybráno jako inspirace na zimní výlet, přesto se mohou trasy libovolně měnit a kombinovat, vše záleží na zdatnostech lyžaře a vhodných podmínkách.

SUMMARY

The main aim of this bachelor thesis is approach landscape of Žďárské vrchy which has rich cultural and natural sites, and skiing opportunities, as a form of recreation for the typical relief.

Vicinity of Nové Město na Moravě is located in Hornosvratecká and Křižanovská vrchovina as a part of the PLA Žďárské vrchy. The main European watershed passes through the area and separates the drainage area of the Black Sea and North Sea. Almost the entire area is drained by a river Svratka, which springs there. The area is interspersed with many ponds and wells. From the climatic point of view the region is characterized by long cold winters with snow cover and short summers

The socio-economic aspects covered eight communities in the administrative district of corporation with extended force the Nové Město na Moravě and one village in the administrative district Žďár nad Sázavou. The number of inhabitants of the studied area was over 12 000 in the end of the year 2009. Nové Město is one of the regions with a strong presence of believers. Half of the population is economically active, the largest share of work in the tertiary section.

Beginning of skiing in the around Nové Město dates back to 1892 when forester Gabessam use skis as means of transport. Since 1910, the Club organizes sports competitions. The most famous race became a race Golden Ski, included in the series of World Cup cross-country skiing.

Seven mapped and described cross-country trails were selected based on personal knowledge of the terrain. Start route was placed into a tourist centre, which is Hotel SKI, village Tři Studně and Hotel Devět skal. Tours starting in area of Hotel Ski are easily accessible for residents of Nové Město, and visitors, who arrive by train. Hiking trails lead accessibly from the train station. All tracks are high quality thanks to snowmobiles that pave them especially on the weekends. The routes are marked with orange signposts indicating the direction. Individual routes are suitable for beginners or families with children, as well as for top athletes. Seven described routes were chosen as the inspiration for a winter trip, but the itinerary may change and combine it all depends on the ability of skiers and appropriate conditions.

Key words: cross-country trails, vicinity of Nové Město na Moravě, ski competitions, winter, signpost

POUŽITÁ LITERATURA

- BOHÁČ, Jaroslav, et al. *80 let lyžování na Novoměstsku*. Nové Město na Moravě : Horácké muzeum, 1976.
- CULEK, Martin. *Biogeografické členění České republiky, II. díl*. Praha : AOPK ČR, 2005. 590 s.
- CULEK, M. (ed.): *Biogeografické členění České republiky, svazek I*. Praha : ENIGMA, 1996. 347 s.
- ČECH, Luděk, et al. *Chráněná území ČR : Jihlavsko, svazek VII*. Brno : Agentura ochrany přírody a krajiny ČR, 2002. 526 s.
- DEMEK, J., Mackovčín, P., et al. *Zeměpisný lexikon ČR: Hory a nížiny*. Brno : Agentura ochrany přírody a krajiny ČR, 2006. 582 s.
- HONZLOVÁ, Martina. *K dějinám organizovaného lyžování na Novoměstsku*. Brno, 2003. 118 s. Diplomová práce. Masarykova univerzita v Brně.
- HONZLOVÁ, Martina, et al. *110 let organizovaného lyžování na Novoměstsku*. Nové Město na Moravě : Sportovní klub, 2005. 38 s.
- HROMÁTKA, Vladimír, et al. *Sto let tělovýchovy, sportu a turistiky v Novém Městě na Moravě*. Nové Město na Moravě : Horácké muzeum, 1970. 48 s.
- SLAVÍK B. [ed.] *Regionálně fyto geografické členění ČR. - Příloha (mapa)*, In: Hejný S. & Slavík B. [eds.]: *Květena ČSR*. Praha: Academia, 1986.
- TOMÁŠEK, Milan . *Atlas půd České republiky*. Praha : Vydavatelství Českého geologického ústavu, 1995. 82 s.
- VLČEK, V. et al. *Zeměpisný lexikon ČSR: Vodní toky a nádrže*. Praha: ACADEMIA, 1984. 315 s.
- ZÍTEK, Josef , et al. *Podnebí ČSSR : TABULKY*. Praha: Polygrafia Praha, 1961. 379 s.

Internetové zdroje

ČSÚ. *Český statistický úřad Vysočina* [online]. 2011 [cit. 2011-02-15]. Počet obyvatel v obcích Vysočiny. Dostupné z WWW:
<http://czso.cz/xj/redakce.nsf/i/pocet_obyvatel_v_obcich_vysociny_>.

ČSÚ. *Český statistický úřad* [online]. 2011 [cit. 2011-02-15]. Historický lexikon obcí České republiky 1869-2005. Dostupné z WWW:
<<http://www.czso.cz/csu/2004edicniplan.nsf/p/4128-04>>.

ČSÚ. *Český statistický úřad* [online]. 2010 [cit. 2011-02-17]. Databáze demografických údajů za obce ČR. Dostupné z WWW:
<http://www.czso.cz/cz/obce_d/index.htm>.

ČSÚ. *Český statistický úřad* [online]. 2011 [cit. 2011-02-17]. Věkové složení obyvatel v obcích Vysočiny. Dostupné z WWW:
<http://czso.cz/xj/redakce.nsf/i/vekove_slozeni_obyvatel_v_obcich_vysociny_>.

ČSÚ. *Český statistický úřad* [online]. 2011 [cit. 2011-02-17]. Sčítání lidu, domů a bytů 2001 - okres Žďár nad Sázavou . Dostupné z WWW:
<<http://czso.cz/xj/edicniplan.nsf/p/13-6121-03>>, tab. B3, tab. B4, tab. B5, tab. B6, tab. B7.

ČSÚ. *Český statistický úřad* [online]. 2009 [cit. 2011-03-08]. Městská a obecní statistika. Dostupné z WWW:
<http://www.czso.cz/lexikon/mos_vdb.nsf/okresy/CZ0615/>.

HBI. *HBI ČR databáze firem* [online]. 2011 [cit. 2011-03-29]. MEDIN, a.s. (hbi.cz). Dostupné z WWW:
<<http://www.hbi.cz/company.php?Dw=C01802&P=0&page=0&Lang=cs&sCou=C&sCoNam=medin&cmd=MSearch&M=26>>.

HBI. *HBI ČR databáze firem* [online]. 2011 [cit. 2011-03-29]. SPORTEN, a.s. (hbi.cz). Dostupné z WWW:
<<http://www.hbi.cz/company.php?Dw=C02933&P=0&page=0&Lang=cs&sCou=C&sCoNam=sporten&cmd=MSearch&M=1>>.

Lyžování Nové Město na Moravě [online]. 1995-2011 [cit. 2011-04-12]. Lyžařské desatero. Dostupné z WWW:

<<http://lyzovani.nmmn.cz/?ICM=2&ITEM=0000000002>>.

MPSV. *Ministerstvo práce a sociálních věcí* [online]. 2009 [cit. 2011-03-09].

Statistiky nezaměstnanosti z územního hlediska. Dostupné z WWW:

<<http://portal.mpsv.cz/sz/stat/nz/uzem>>.

RACOM. [online]. 2011 [cit. 2011-03-18]. RACOM - o společnosti. Dostupné z

WWW: <http://www.racom.eu/cz/about_us/about_us.html>.

Toulky [online]. 2011 [cit. 2011-04-12]. Tři Studně. Dostupné z WWW:

<<http://www.alena.ilcik.cz/1001-tri-studne.php>>.

AOPK ČR. *Správa CHKO Žďárské vrchy* [online]. 2011 [cit. 2011-02-15].

Charakteristika oblastí. Dostupné z WWW:

<<http://www.zdarskevrchy.ochranaprirody.cz/wps/portal/cs/zdarske-vrchy/o-sprave-chko/>>

Mapy

Quitt, E. *Klimatické oblasti ČSR 1 : 500 000*. Brno: Geografický ústav ČSAV Brno, 1975.

Zimní turistická a lyžařská mapa 1:50 000 : Novoměstsko, Bystřicko, Žďársko, Poličsko, Svratecko. Nové Město na Moravě : Nové Město na Moravě, 2010.

PŘÍLOHY

Seznam příloh

- Příloha 1 Lyžařské desatero
- Příloha 2 Mapa lyžařských tras
- Příloha 3 Areál Sportovního klubu u Hotelu SKI
- Příloha 4 Hotel SKI
- Příloha 5 Rozcestník u Hotelu SKI
- Příloha 6 Rozcestník u Vlachovic
- Příloha 7 Stopa mezi Samotínem a Fryšavskými hájenkami
- Příloha 8 Stopa u Samotína

Příloha 1

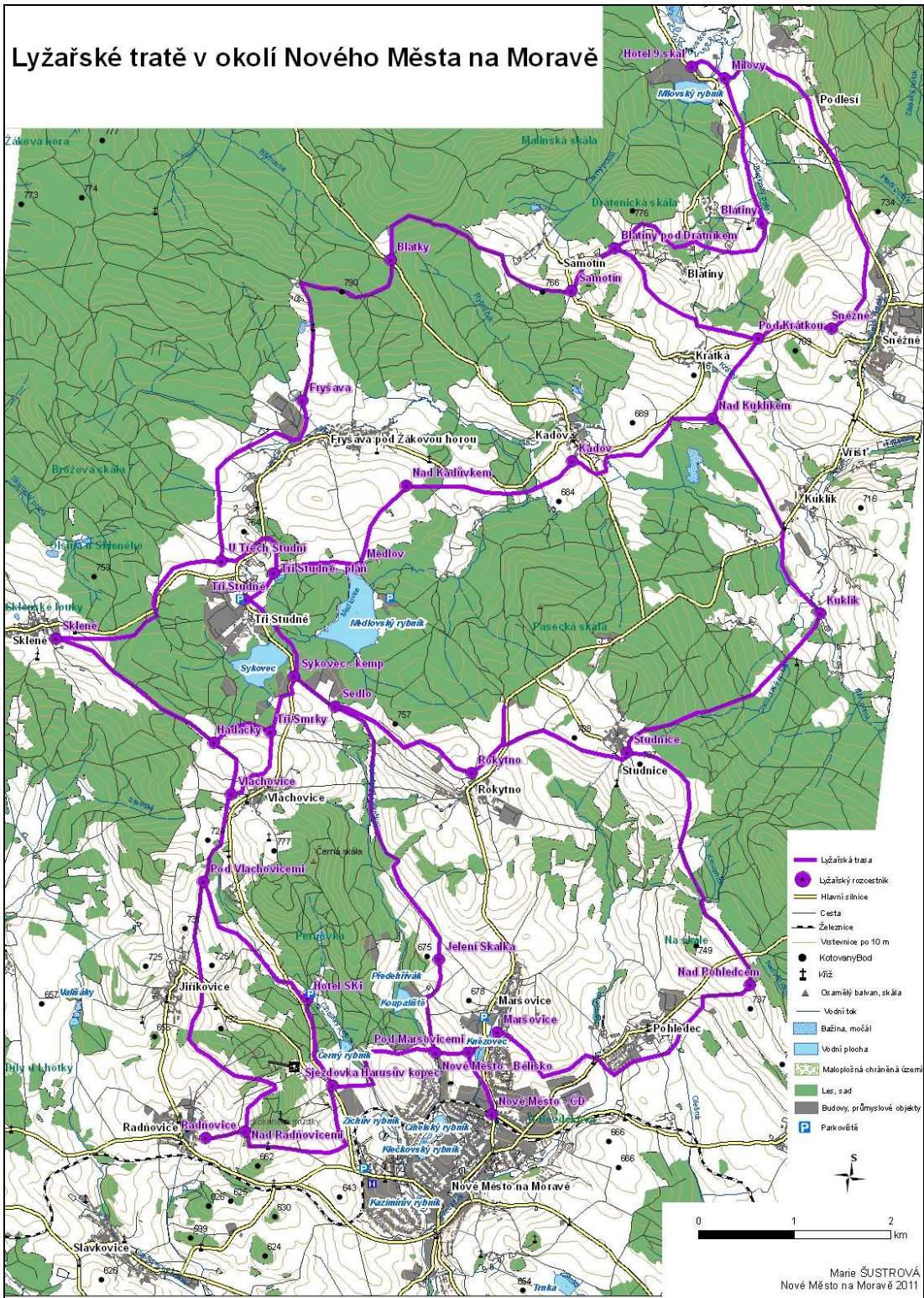
Lyžařské desatero

- Pohybujte se vždy v pravé stopě, pokud jsou dvě
- Sjíždějícím z kopce uvolněte včas stopu
- Zastavíte-li, vystupte ze stopy
- Předjíždějte zprava, příp. využijte levou stopu pokud je volná
- Protijedoucím se vyhýbejte vpravo, pokud je jedna stopa, přednost má sjíždějící lyžař
- Neničte lyžařské stopy pěší chůzí
- Nepouštějte své pejsky do stopy (poškození stopy, nebezpečí úrazu)
- Závodní tratě v areálu Zlaté lyže můžete využívat pouze v době mimo konání závodů a tréninků
- Tratě pro psí spřežení mezi Vlachovicemi a Skleným je možno využívat pouze v době mimo konání závodů a tréninků
- V případě potřeby nabídněte svoji pomoc

(zdroj: Lyžování Nové Město na Moravě)

Příloha 2

Příloha 3

(Šustrová, 2011)

Příloha 4

(Šustrová, 2011)

Příloha 5

(Šustrová, 2011)

Příloha 6

(Šustrová, 2011)

Příloha 7

(TOULKY, 2011)

Příloha 8

(TOULKY, 2011)